

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

Aktéři lokálního rozvoje v obci Rapotín

Martin Čech

© 2023 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Martin Čech

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Šumperk

Název práce

Aktéři lokálního rozvoje v obci Rapotín

Název anglicky

Local development actors in Rapotín

Cíle práce

Hlavním cílem bakalářské práce je pomocí studia příslušných teoretických konceptů o regionálním rozvoji a empirického šetření zjistit, zda a jakým způsobem SDH konkrétní obce, tj. obce Rapotín (jako lokální aktér) přispívá k rozvoji této vybrané obce, zejména prostřednictvím pořádání různě zaměřených akcí; a zda a jak pořádanými aktivitami přispívá ke zvýšení kvality života obyvatel žijících ve sledované obci.

Metodika

Teoretická část bakalářské práce (jako předpoklad zpracování části empirické), vychází z prostudování teoretické literatury, odborných zdrojů, pramenů, kronik, materiálů a dokumentů vztahujících se ke sledované problematice tak, aby bylo vymezeno základní pojmosloví vztahující se k rozvoji venkova, rozvoji regionů, lokálnímu aktérství a spolkové činnosti. Propojení teoretické a empirické části bakalářské práce tvoří sekundární a komparativní analýza dat (čerpaných z relevantních zdrojů a kronik spolků a dalších aktérů neziskového sektoru) o aktérech a jejich aktivitách, které pořádají ve sledované obci (Rapotín). Zájem je soustředěn především na činnost a aktivitu aktérů neziskového sektoru prostřednictvím pořádání akcí a účasti na společenském životě ve sledované obci. Navazující, empirická část práce, bude řešena pomocí polostandardizovaných rozhovorů s obyvateli obce Rapotín a zástupci sledovaných lokálních aktérů s cílem komparovat a zhodnotit vliv lokálních aktérů, uskutečňovaný prostřednictvím jimi pořádaných aktivit na utváření, ovlivňování a rozvoj lokálního života ve sledované obci. Doplnkově může být použita technika pozorování. Veškerá data, získaná jak studiem relevantní odborné literatury, sekundární a komparativní analýzou dat, tak vlastním empirickým šetřením, budou zpracována, analyzována, komparována, vyhodnocena a interpretována.

Doporučený rozsah práce

cca 30 – 40 stran textu

Klíčová slova

venkov, aktér, aktér lokálního rozvoje, regionální rozvoj, dobrovolný hasič

Doporučené zdroje informací

- ALEXANDER, J. (2003) The Meanings of Social Life: A Cultural Sociology. New York: Oxford University Press.
- BINEK, J., SVOBODOVÁ H., HOLEČEK, J. a kol.: Synergie ve venkovském prostoru – Aktéři a nástroje rozvoje venkova. 1. vyd. Brno: Garep, spol. s.r.o., 2009.
- BLAŽEK, Jiří, UHLÍŘ, David.: Teorie regionálního rozvoje. Nástin, kritika, klasifikace. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2002.
- DISMAN, M.: Jak se vyrábí sociologická znalost. Příručka pro uživatele. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2002.
- Dokumenty o regionálním rozvoji (např. Strategie regionálního rozvoje ČR).
- JEHLE, R.: Pojetí endogenního rurálního rozvoje a jeho zavádění do regionální politiky v České republice. Zemědělská ekonomika 44 (1), 1998, str. 9 – 17.
- Oficiální webové stránky (obec Rapotín, SDH Rapotín).
- Velký sociologický slovník. Praha: Karolinum, 1996.
- WOKOUN, R.: Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze- Fakulta národohospodářská, 2003.
- Zákon č.248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, Zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů.

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Lucie Kocmánková Menšíková, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 12. 2. 2021

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 15. 2. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 14. 03. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci " Aktéři lokálního rozvoje v obci Rapotín " jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14. 3. 2023

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Ing. Lucii Kocmánkové Menšíkové, Ph.D. za odborné vedení, ochotu a trpělivost, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala.

Aktéři lokálního rozvoje v obci Rapotín

Abstrakt: Kvalitní životní úroveň obyvatel patří mezi hlavní priority měst i obcí v ČR. Tato bakalářská práce se proto zabývá problematikou zajištění kvalitní životní úrovně občanů v obci Rapotín, o kterou se obec a její vedení snaží ve spolupráci s místními aktéry regionálního rozvoje. Mezi nejvýznamnější aktéry působící v obci Rapotín patří jednak místní neziskové organizace, spolky, ale také samotní občané obce, kteří svojí činností, jako je pořádání různých kulturních, sportovních, nebo výchovných akcí, přispívají k rozvíjení obce. Touto formou činností svým spoluobčanům nabízí nejen možnost zkvalitnění jejich života a rozšíření společenského rozhledu, ale zejména naplnění volného času, čímž se obec stává atraktivnější a žádanější pro život. Cílem bakalářské práce je proto zjistit, zda a jakým způsobem SDH Rapotín, jako jeden z místních aktérů regionálního rozvoje přispívá svými aktivitami k rozvoji obce Rapotín. V první části bude úkol zjistit podíl neziskové organizace SDH na společensky zaměřených akcích (kulturní, výchovné, sportovní a dalších), způsob získávání finančních prostředků na svou činnost, vliv na spoluobčany a v neposlední řadě získávání nových aktivních členů. Ve druhé části pak přiblížit činnost samotné JSDH, skládající se nejen v rámci své předurčenosti z přímé pomoci lidem v obci (požáry, nehody, bodavý hmyz, aj.), ale v rámci podružné činnosti využití znalostí a profesních dovedností jednotlivých členů (hasičské dozory, doplňující zdravotní službu apod.). Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí, a to teoretickou a praktickou část. V teoretické části bude provedena sekundární a komparativní analýza dat příslušných dokumentů ke sledované problematice, prostudování odborné literatury, patřičných pramenů a kronik. V praktické části budou provedeny polostandardizované rozhovory s obyvateli obce a zástupci sledovaných aktérů s cílem stanovit a zhodnotit vliv lokálních aktérů, uskutečňovaný prostřednictvím jimi pořádaných aktivit na utváření, ovlivňování a rozvoj lokálního života v obci Rapotín. V praktické části bude také použita technika pozorování, či osobní zkušenost autora. Získaná data budou zpracována, analyzována, vyhodnocena a interpretována.

Klíčová slova: venkov, aktér, aktér lokálního rozvoje, regionální rozvoj, dobrovolný hasič

Local development actors in Rapotín

Abstract: The quality of living of the population is one of the main priorities of towns and municipalities in the Czech Republic. This bachelor thesis therefore deals with the issue of ensuring a quality standard of living of citizens in the municipality of Rapotín, which the municipality and its management are trying to achieve in cooperation with local actors of regional development. Among the most important actors operating in the municipality of Rapotín are both local non-profit organizations, associations, but also the citizens of the municipality themselves, who contribute to the development of the municipality through their activities, such as organizing various cultural, sports or educational events. This form of activities offers its fellow citizens not only the opportunity to improve their quality of life and broaden their social outlook, but especially the fulfillment of leisure time, which makes the village more attractive and desirable for life. The aim of the bachelor thesis is therefore to find out whether and how the SDH Rapotín, as one of the local actors of regional development, contributes its activities to the development of the village Rapotín. In the first part, the task will be to find out the share of the non-profit organization SDH in socially oriented events (cultural, educational, sports and others), the way of obtaining funds for its activities, the impact on fellow citizens and, last but not least, the acquisition of new active members. In the second part, the activities of the JSDH itself are approached, consisting not only of direct help to people in the municipality (fires, accidents, stinging insects, etc.), but also of the use of knowledge and professional skills of individual members (fire supervision, substitute health service, etc.) within the framework of social activities. The bachelor thesis is divided into two parts, theoretical and practical. In the theoretical part, a secondary and comparative analysis of the data of relevant documents on the monitored issue will be carried out, a study of professional literature, relevant sources and chronicles. In the practical part, semi-standardized interviews with the inhabitants of the municipality and representatives of the monitored actors will be carried out in order to determine and evaluate the influence of local actors, implemented through their organized activities on the formation, influence and development of local life in the village of Rapotín. In the practical part, the technique of observation or the author's personal experience will also be used. The obtained data will be processed, analyzed, evaluated and interpreted.

Keywords: countryside, actor, actor of local development, regional development, volunteer fireman

Obsah

1 Úvod	11
2 Cíl práce a metodika	13
3 Teoretická východiska.....	14
3.1 Venkov a jeho vymezení.....	14
3.2 Regionální politika a nástroje regionálního rozvoje	15
3.3 Regionální rozvoj po roce 1989	18
3.3.1 Podpora ze státního rozpočtu, z rozpočtu krajů a obcí.....	21
3.4 Pojmy spojené s regionálním rozvojem	26
3.5 Aktéři regionálního rozvoje a jejich aktivity v rozvojovém území.....	33
3.6 Přístup Leader	37
3.7 Exogenní a endogenní regionální rozvoj.....	39
3.8 Princip partnerství	40
3.9 Místní partnerství	41
4 Sekundární a komparativní analýza dat o aktérech a jejich aktivitách v obci Rapotín se zřetelem na aktivity sborů dobrovolných hasičů	43
4.1 Charakteristika obce Rapotín.....	43
4.1.1 Demografické údaje o sledované obci	44
4.2 Identifikace aktérů a jejich aktivit v obci Rapotín	44
4.2.1 Organizace obce Rapotín	46
4.2.2 Základní škola a Mateřská škola Údolí Desné.....	48
4.2.3 TJ Jiskra Rapotín z. s.	50
4.2.4 Golf Club Rapotín z. s.	50
4.2.5 ČZS Rapotín - Losinka a ZO ČZS Rapotín	50
4.2.6 Sbor dobrovolných hasičů Rapotín (SDH)	51
4.3 Komparace aktérů a pořadání jejich aktivit v obci Rapotín	59
5 Empirické šetření vlivu Sboru dobrovolných hasičů Rapotín na rozvoj obce Rapotín	63
5.1 Průběh rozhovorů	63
5.2 Analýza dat z poskytnutých materiálů a terénního šetření	64
6 Závěr.....	68
7 Seznam literatury	71
 Seznam zkratek	 10

Obrázek 1: Leader+ 2004-2006 a podpořené místní akční skupiny; Zdroj: NS MAS 2013	19
Obrázek 2: Vybrané MAS do PRV 2007 - 2013; Zdroj: NS MAS 2013	20
Obrázek 3: Sedm klíčových principů (prvků, rysů) přístupu Leader; Zdroj: Přístup Leader - základní příručka, Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2006	38
Obrázek 4: Prapor obce Rapotín; Zdroj: Obec Rapotín 2021	44
Obrázek 5: Hasičská technika SDH Rapotín:	52
Obrázek 6: Hasičská zbrojnice Rapotín	52
Obrázek 7: Trénink mladých hasičů.....	58
Tabulka 1: Seznam dotačních portálů krajů ČR; Zdroj: Vlastní zpracování dle jednotlivých portálů	22
Tabulka 2: Přehled finančních nástrojů v letech 2007-2013	23
Tabulka 3: Celkový přehled programů v programovém období 2014-2020	24
Tabulka 4: Nové programy a navrhované oblasti podpory v programovém období 2021-2027	25
Tabulka 5: Matice aktérů regionálního rozvoje; Zdroj: Svobodová, 2009.....	33
Tabulka 6: Přehled spolků na venkově.....	35
Tabulka 7: Proměny venkova v oblasti sociálních vztahů a struktury obyvatelstva	36
Tabulka 8: Pohyb obyvatelstva v obci Rapotín 2010 – 2022.....	44
Tabulka 9: Největší subjekty zastupující podnikatelský sektor v obci Rapotín	45
Tabulka 10: Struktura aktérů veřejného a neziskového sektoru v obci Rapotín	45
Tabulka 11: Dotace spolkům z rozpočtu obce Rapotín 2013-2021 (v tis. Kč).....	46
Tabulka 12: Příjmy a výdaje obce Rapotín v letech 2011 - 2022.....	47
Tabulka 13: Přehled vybraných aktivit pořádané obcí Rapotín v letech 2018 - 2022.....	48
Tabulka 14: Přehled vybraných aktivit spolkové školy v letech 2018 - 2022.....	50
Tabulka 15: Přehled vybraných aktivit ČZS v letech 2018 - 2022	51
Tabulka 16: Přehled vybraných aktivit SDH v letech 2018 - 2022.....	51
Tabulka 17: Počet výjezdů v letech 2010 - 2022	53
Tabulka 18: Rozpis výjezdů v letech 2010 - 2022	53
Tabulka 19: Rozdělení typů akcí u jednotlivých aktérů	59
Tabulka 20: Rozdělení typu akcí podle věkového zaměření u jednotlivých aktérů	60
Tabulka 21: Rozdělení pořádaných akcí podle pravidelnosti pořádání v období před covidem a po covidu	61
Tabulka 22: Akce pořádané SDH.....	62
Tabulka 23: Dotazované osoby (pohlaví, věk, povolání).....	63
Tabulka 24: Odpovědi dotazovaných na otázku č. 1.....	65
Tabulka 25: Odpovědi dotazovaných na otázku č. 2.....	66
Tabulka 26: Odpovědi dotazovaných na otázku č. 3.....	67
Tabulka 27: Odpovědi dotazovaných na otázku č. 4.....	67

Seznam zkratek

ČZS	Český zahrádkářský svaz
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DoP	Dohoda o partnerství
EAFRD	Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova
EFRR	Evropský fond pro regionální rozvoj
EGF	Evropský fond pro přizpůsobení se globalizaci
EMFF	Evropský námořní a rybářský fond
ENRF	Evropský námořní a rybářský fond
FS	Fond soudržnosti
ESF	Evropský sociální fond
ESF+	Evropský sociální fond plus
EU	Evropská unie
EUSF	Fond solidarity
HZS ČR	Hasičský záchranný sbor ČR
JSDHO	Jednotka sboru dobrovolných hasičů obce
KRV	Koncepce rozvoje venkova
MAS	Místní akční skupina
MMR ČR	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
MS	Myslivecké sdružení
NKR	Národní koncepce realizace politiky soudržnosti v ČR po roce 2020
NRP	Národní rozvojový plán
NSRR	Národní strategický referenční rámec
OP	Operační program
ORP	Obce s rozšířenou působností
SDH	Sbor dobrovolných hasičů
SOÚD	Svazek obcí Údolí Desné
SRK	Strategie rozvoje krajů
SRR	Strategie regionálního rozvoje
SSK	Sportovně střelecký klub
SZIF	Zemědělský intervenční fond
ÚUR	Ústav územního rozvoje
VÚSC	Vyšší územně samosprávný celek

1 Úvod

Kvalitní životní úroveň obyvatel patří mezi hlavní priority měst i obcí v ČR. Tato bakalářská práce se proto zabývá problematikou zajištění kvalitní životní úrovně občanů v obci Rapotín, o kterou se obec a její vedení snaží ve spolupráci s místními aktéry regionálního rozvoje. Mezi nejvýznamnější aktéry působící v obci Rapotín patří jednak místních neziskové organizace, spolky, ale také samotní občané obce, kteří svojí činností, jako je pořádání různých kulturních, sportovních, nebo výchovných akcí, přispívají k rozvíjení obce. Touto formou činností svým spoluobčanům nabízí nejen možnost zkvalitnění jejich života a rozšíření společenského rozhledu, ale zejména naplnění volného času, čímž se obec stává atraktivnější a žádanější pro život. Jsou to právě samotní občané obce, kteří svým členstvím utváří zajímavou strukturu zmíněných spolků a dobrovolných organizací, čímž sami napomáhají rozvoji všemožných aktivit vlastní obce. Jako radní obce Rapotín a velitel místních dobrovolných hasičů, mám možnost nejenom se osobně účastnit chodu spolků, ale mohu se i přímo podílet na jejich financování. Proto jsem si ke sledování vybral obec Rapotín.

Vznik obce se datuje od 13. století, kdy byla založena německými kolonisty. V obci Rapotín na rozloze 1 403,62 ha, žilo ke dni 31. 12. 2022 3 291 obyvatel. Samotná obec leží na severní Moravě, v údolí řeky Desné, a je ze severní strany lemována malebným pohořím Jeseníku. Obec svoji osmi kilometrovou délkou se rozkládá severovýchodně od bývalého okresního města Šumperka, až po Losinský zámek, který se zapsal ve druhé polovině 17. století do dějin obce Rapotín jako dějiště nechvalně známých a historicky významných inkvizičních procesů. Na východní straně je lemována řekou Desnou, která ji odděluje od obcí Vikýřovice a Petrov nad Desnou. Ze západní strany je ohraničena kopcovitým terénem Hanušovické vrchoviny s kopci Městských skal s nadmořskou výškou 675 m a Bukovým kopcem 641 m. Střední nadmořská výška obce je 345 m. (Obec Rapotín, 2022). Sbor dobrovolných hasičů¹ (dále jen „SDH“), místní fotbalový spolek TJ Jiskra Rapotín společně se Sdružením rodičů údolí Desné, patří k neaktivnějším spolkům - aktérům v obci. Jako v mnoha obcích v ČR, je i v Rapotíně sbor dobrovolných hasičů a jednotka sboru

.....

¹ Sbor dobrovolných hasičů (SDH) je obecné označení dobrovolnického hasičského sboru a zároveň součást názvu většiny konkrétních dobrovolných hasičských sborů. V mnoha zemích dobrovolní hasiči doplňují činnost profesionálních hasičských sborů a činnost hasičských útvarů průmyslových a podobných firem. V Česku zasahuje u mimořádných událostí Hasičský záchranný sbor České republiky, a jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany. V tomto sousloví se skrývají hasičské záchranné sbory podniků (HZSP), jednotky sboru dobrovolných hasičů (JSDH) a vojenské hasičské jednotky (VHJ).

dobrovolných hasičů. SDH Rapotín, se coby jako spolek podílí na společenské činnosti pořádáním kulturních, sportovních a výchovných akcí, a jeho výjezdu schopní členové tvoří jednotku sboru dobrovolných hasičů (dále jen „*JSDH*“). Velitele jmenuje po doporučení Hasičského záchranného sboru starosta obce. JSDH je proškolená k záchraně lidského života, zdraví a majetku, a stará se o techniku jí svěřenou, kterou potřebují ke své činnosti.

2 Cíl práce a metodika

Cílem bakalářské práce je zjistit, zda a jakým způsobem SDH Rapotín, jako jeden z místních aktérů regionálního rozvoje přispívá svými aktivitami k rozvoji obce Rapotín. Studium příslušných teoretických konceptů o regionálním rozvoji a empirickém šetření stanoví jeho aktivitu z pozice lokálního aktéra a zjistit jeho činnost ve dvou úrovních. V první úrovni zjistit podíl neziskové organizace SDH na společensky zaměřených akcích (kulturní, výchovné, sportovní a dalších), způsob získávání finančních prostředků na svou činnost, vliv na spoluobčany a v neposlední řadě získávání nových aktivních členů. Ve druhé úrovni pak přiblížit činnost samotné JSDH, skládající se nejen v rámci své předurčenosti z přímé pomoci lidem v obci (požáry, nehody, bodavý hmyz, aj.), ale v rámci podružné činnosti využití znalostí a profesních dovedností jednotlivých členů (hasičské dozory, suplující zdravotní službu apod.). Dále také zjistit využití svěřené techniky, sloužící nejen pro zásahovou činnost, ale její využití pro komunální práce (mytí komunikací, čištění studní, proplachování různých kanalizačních vpustí a jiných nezbytností potřebných pro obec).

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí, a to teoretickou a praktickou část. V teoretické části práce sloužící jako opora praktické části bude provedena sekundární a komparativní analýza dat příslušných dokumentů ke sledované problematice, prostudování odborné literatury, patřičných pramenů a kronik. Pozornost bude věnována především činnosti a aktivitě aktérů neziskového sektoru, jejich účasti na společenském životě ve sledované obci a mapováním akcí, které pořádají. V praktické části budou provedeny polostandardizované rozhovory s obyvateli obce a zástupci sledovaných aktérů s cílem stanovit a zhodnotit vliv lokálních aktérů, uskutečňovaný prostřednictvím jimi pořádaných aktivit na utváření, ovlivňování a rozvoj lokálního života v obci Rapotín. V praktické části bude také použita technika pozorování, či osobní zkušenost autora. Získaná data budou zpracována, analyzována, vyhodnocena a interpretována.

3 Teoretická východiska

3.1 Venkov a jeho vymezení

Venkov je prostředím, které je jedinečné a významně ovlivňuje charakter celé České republiky. Venkov má několik definicí. Může být chápán jako venkovský prostor s venkovským osídlením, venkovskou krajinou, zemědělskou půdou, lesy, vodními plochami a polními cestami (Slepička, 1981). Může být vymezen i jako to, co leží za hranicemi města (Kurtz, Craig 2009). Ve venkovských oblastech žije méně jak třetina obyvatel České republiky, přesto má venkov velký význam pro celou společnost. Pojem venkova je také neurčitým a do jisté míry abstraktním označením kulturní krajiny se specifickými venkovskými charakteristikami, které městu chybí (Hruška, 2014). Charakteristické rysy venkova se utváří dlouhodobě, proto přístup k venkovu by měl respektovat širší územní a socioekonomické vztahy a podporovat trendy trvalé udržitelnosti rozvoje venkova (Binek, 2007). Podobně se o venkovu zmiňuje i Perlín (2009), podle něhož je venkov nezastavěné, ale i zastavěné území malých sídel – vesnic, pro něž je charakteristická nižší intenzita sociálně ekonomických kontaktů a nižší hustota vazeb mezi jednotlivými subjekty, které se ve venkovském prostoru pohybují. Proto je nutné venkov chápat jako soubor obrazů či sociálních reprezentací, které více či méně utváří jednotliví aktéři a skrz ně je právě venkovu připisován onen výše zmíněný význam (Alexander, 2003).

Pro vymezování venkovských obcí se používá od roku 2008 vymezení na úrovni obcí (LAU 2)², jako území obcí do 2000, případně 3000 obyvatel, kdy venkovský region je vymezen jako:

- převážně venkovské regiony, kde více než 50 % obyvatel regionu žije ve venkovských obcích (pro tento účel definované jako obce s méně než 150 obyvateli/km²)
- významně venkovské regiony, kde ve venkovských obcích žije 15 – 50 % obyvatel regionu
- převážně městské regiony, kde ve venkovských obcích žije méně než 15 % obyvatel regionu.

Podle této definice ovšem nebylo bráno v úvahu obyvatelstvo, které žije v hustě osídlených oblastech. Vymezení proto bylo doplněno o vliv velikosti městských center:

.....

² LAU (Local Administrative Units) je systém vytvořený jednotně v EU pro podchycení územních struktur regionálního charakteru a pro potřeby statistiky regionů. Má dvě úrovně LAU 1 (okresy) a LAU 2 (obce).

- město, které má více než 200 000 obyvatel, znamená to více než 25 % obyvatel regionu, způsobí, že se z převážně venkovského regionu stane region smíšený
- město, které má více než 500 000 obyvatel, znamená to více než 25 % obyvatel regionu, způsobí, že se ze smíšeného regionu stane region převážně městský.

V České republice byl tak podle této původní typologie OECD³ pouze jeden region převážně městský (kraj Praha) a jediný region převážně venkovský (kraj Vysočina). Všechny ostatní kraje patřily mezi regiony významně venkovské (smíšené).

Pro práci s regiony v rámci Společné zemědělské politiky a Programů rozvoje venkova, se v EU a ČR pro typologii regionů používá NUTS 3⁴ a používá se rozlišování regionů na převážně městské, smíšené a převážně venkovské.

Venkov, jehož ekonomickým základem byla vždy charakteristická zemědělská výroba a lesní hospodářství, docházelo vlivem snahy vyrovnání venkova a města k rozpadání tohoto typického obrazu. To se ještě více prohloubilo s nástupem 90 let. minulého století, kdy docházelo k nástupu tržní ekonomiky. Došlo ke zhroucení onoho typického venkovského obrazu, došlo ke změnám způsobu života a také k hledání nové vlastní identity (Delín a Pospěch, 2016). Ta spočívá zejména v tom, že venkov by měl být chápán v jeho komplexnosti se zahrnutými všemi atributy, které se v něm vyskytují. To znamená, že venkov je nutné chápat jako krajinu s vesnicemi, obyvatelstvem, charakteristickými činnostmi (zemědělství, lesnictví apod.), životním stylem, vesnickými tradicemi a specifickou atmosférou spojenou s blízkostí přírody (Diviš, 2005). Vnímáním vlastní identity venkova je pak způsob, jímž se jednotlivec nebo skupina jednotlivců definuje, pociťuje svou existenci, jedinečnost, o kterou se opírá, když si uvědomuje nebo vymezuje sama sebe ve vztahu k jiným (Chromý, 2002).

3.2 Regionální politika a nástroje regionálního rozvoje

Ve venkovských obcích vzniklo mnoho problémů, které přetrvávají dodnes a jsou všeobecně známy. Proto by měl mít každý region příležitost ke svému vyváženému rozvoji

.....

³ OECD Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj).

⁴ NUTS 3 Jednotný systém klasifikování územních statistických jednotek (NUTS – Nomenclature of Units for Territorial Statistics – Nomenklatura územních statistických jednotek) pro shromažďování, zpracování a harmonizaci regionálních statistik EU, sociálně-ekonomické analýzy regionů, vymezení regionální politiky EU. NUTS 0 – Česká republika jako stát (administrativní jednotka), NUTS 1 – území celé České republiky (neadministrativní jednotka), NUTS 2 – sdružené kraje, tzv. regiony soudržnosti (neadministrativní jednotky), NUTS 3 – kraje (administrativní jednotky).

odpovídajícímu jeho potenciálu a specifickým stránkám, k čemuž právě slouží regionální politika. Podle Binka (2011) je regionální politika aktivita, která pomocí nástrojů regionální politiky zajišťuje harmonický rozvoj a potlačuje rozdíly ve výši rozvoje jednotlivých regionů. Wokoun (2003) označuje regionální politiku jako soubor cílů, opatření a nástrojů vedoucí ke snižování příliš velkých rozdílů v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů. Proto i samotná Evropská unie není pouze sdružením národních států, nýbrž prostřednictvím své regionální politiky investuje do místních projektů. Jedná se o politiku zaměřující se na všechny regiony a města EU s cílem zahrnout opatření na podporu hospodářského růstu, tvorby pracovních míst a zlepšení kvality života prostřednictvím strategických investic.

Regionální politika EU je tedy snižování rozdílů mezi úrovní rozvoje různých regionů, snižování zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů a posilování hospodářské, sociální a územní soudržnosti za účelem rozvoje EU. Podmínkou pro vytváření účelné a cíleně zaměřené regionální politiky, a to ať už na nadnárodní, národní či místní úrovni, je bezesporu znalost regionálního rozvoje. Ten můžeme chápat jako aplikaci různých věd (např. ekonomie, geografie, sociologie nebo politologie), které řeší jevy, procesy nebo vztahy v prostoru, a které jsou ovlivněny přírodními, geografickými, ekonomickými a sociálními podmínkami v daném prostoru (buď lokálně či regionu). Prvotně se zabývá hledáním zákonitostí rovnoměrného rozmístování ekonomických činností, nerovnoměrného osidlování prostoru a následným hledáním nástrojů pro ovlivnění těchto procesů.

Přestože samotné teorie regionálního rozvoje jsou známy více jak sto let a mající základ v klasickém (liberálním), neoklasickém, keynesiánském a neoliberalním přístupu, jsou teorie regionálního rozvoje tradičně děleny do dvou skupin, a to na teorie konvergenční a divergenční. I když je toto dělení regionálních teorií velmi hrubé, je to dělení základním. Klíčovým rozdílem mezi oběma skupinami teorií je v tom, že zatímco konvergenční teorie přikládají větší význam mechanismům vedoucím k regionální rovnováze, divergenční teorie zdůrazňují převahu diferenciačních tendencí směřující k regionální nerovnováze (Blažek, 2002). Konvergenční teorie také bývají v delším časovém horizontu než teorie divergenční. |

Jak již bylo výše zmíněno, v oblasti regionální politiky jsou tři rozdílné metodologické přístupy k regionálnímu rozvoji. Je to přístup liberální, keynesiánský a institucionální. Liberální přístup je dán působením volného trhu, kdy tzv. „dělníci jdou za prací“, a jsou využity nástroje zvyšující jejich mobilitu. Tento přístup působí endogenně rozvojově, směřuje k rovnováze bez nutnosti zasahovat do tržních procesů. Naopak keynesiánský přístup je nejméně přijímaný a kritizuje neomezené působení volného trhu, a uznává rozsáhlé státní intervence pro vyrovnávání regionálních disparit. Keynesiánský

přístup je charakteristický tím, že tzv. „práce jde za dělníky“. V praxi to znamená, že se využívají nástroje podporující příliv investic do problémových regionů. Tento vývoj směřuje k regionální nerovnováze, a díky nutným zásahům do tržních procesů, se jedná o intervencionistický přístup, který působí exogenně rozvojově. Posledním přístupem je přístup institucionální, který zdůrazňuje utváření institucí racionální dohodou na úrovni stát – region. Tento přístup je v současnosti nejvíce přijímaný, neboť se zaměřuje na inovace⁵ vycházející z endogenních zdrojů pro rozvoj regionu. Ve vytvářeném prostředí se tady bude dobře dařit networkingu⁶, malým a středním firmám, inovacím a učení se. Je to sice moderní, transformovaný neendogenní rozvoj, ovšem směřující k regionální nerovnováze, proto je nutné využít potenciál regionu. Jedná se spíše o neintervencionistický přístup. (Blažek, Uhlíř, 2011).

Samotné nástroje regionální politiky bývají velice rozmanité. Např. Binek (2009) dělí nástroje rozvoje venkova na administrativní nástroje, spojené s legislativou, normami, závaznými procedurami a postupy, koncepční nástroje zahrnující územní plány, strategie, programy, politické deklaráce, pozemkové úpravy, institucionální nástroje s institucemi, spoluprací, regionálním managementem, věcné nástrojů, do nichž spadají služby, poradenství, infrastruktura, sociálně-psychologické nástroje nutné pro vzdělávání, komunikaci, motivaci a v neposlední řadě finanční nástroje s podporami, dotacemi a granty. Zejména dotace jsou v dnešní době velice aktuálními finančními nástroji, neboť představují nenávratně poskytnuté prostředky z veřejného rozpočtu, za které neexistuje „protiplnění“. Kromě tohoto „Binkova“ podrobného členění nástrojů rozvoje venkova, dělí Kadeřábková (2008) nástroje regionální politiky na makroekonomické, mikroekonomické a ostatní. K makroekonomickým nástrojům rozvoje patří např. fiskální politika, která přerozděluje finance ze státního rozpočtu prostřednictvím daní a odvodů na straně jedné a na druhé strukturu výdajů ze státního rozpočtu. Patří sem také monetární politika, která ve vybraných regionech usnadňuje přístupu k úvěrům, a v neposlední řadě sem také patří protekcionismus, který představuje uvalení dovozních limitů a cel na produkty vyráběné v upadajících regionech. K mikroekonomickým nástrojům rozvoje pak patří nástroje ovlivňující prostorový pohyb pracovních sil a nástroje působící na prostorový pohyb kapitálu.

.....

⁵ Inovace lze pojímat jako věc, ideu, metodu, jednání chápané jako novota a zároveň i proces implantace novoty, měnící dosavadní sociální situaci. Inovaci lze také chápat jako příspěvek k sociální změně (Maříková a kol., 1996).

Podle EK (2006) lze inovace definovat i jako zavedení nového produktu, nového procesu nebo nové organizace či nového trhu.

⁶ Networking je označení pro vytváření vztahů mezi lidmi, vzájemnou výměnu informací a udržování osobních kontaktů, vedoucí k vytvoření sítě konexí. Jedná se o proces vytváření a sprádaní osobních a profesních kontaktů s lidmi s cílem získat osobní doporučení, rady, informace, podporu a energii.

Jak již bylo zmíněno, aktuální téma jsou dotační programy, které podporují venkov a zemědělství, a to jednak ze zdrojů ČR, ale také EU. Členění těchto dotačních programů je celá řada, ovšem nejužívanější je členění podle poskytovatelů, kam patří evropské dotace, národní dotace a krajské dotace. Další členění může být podle charakteru dotací, kam patří investiční a neinvestiční dotace, anebo dělení dotací dle nárokovosti, tzn. že nárokové dotace lze získat pouze vyplněním žádosti za splnění stanovených podmínek, a nenárokové se píše jako projekt, který „soutěží“ s dalšími projekty od jiných žadatelů.

Obecně tedy regionální politika představuje všechny veřejné intervence, které vedou ke zlepšování geografického rozdělení ekonomických činností, respektive které se pokoušejí napravit určité prostorové důsledky volné tržní ekonomiky pro dosažení dvou vzájemně závislých cílů – ekonomického růstu a zlepšení sociálního rozdělení ekonomických efektů (Vanhove, Klaassen, 1978). Přestože názory jednotlivých orgánů regionální politiky na řešení problémů nejsou zcela jednotné, což se také odráží v nastavení systému regionální politiky (Binek, 2007), cíle regionální politiky jsou shodné, protože se zaměřují primárně na rozdílnost regionů v zaměstnanosti, průměrných příjmech, vyrovnání stupně hrubého domácího produktu na obyvatele, ekologii, zkvalitnění technické infrastruktury, výstavbu bytových jednotek a navýšení podnikatelských aktivit (Wokoun, 2003). Aby bylo dosaženo těchto cílů, je nutné nastavit a využívat stěžejních aktivit, jako je strategické a územní plánování. Obě tyto aktivity mají své silné stránky a omezení, mezi nimiž panuje určitá symbióza, a to v podobě společné představy o rozvoji a hledání území pro realizaci, nebo opačně disponibilní území a optimalizace jeho využití. Na rozdíl od územního plánování strategické plánování určuje směr rozvoje, kategorizuje rozvojové aktivity, přičemž nastavené procesy nejsou upraveny zákonem. Naopak územní plánování má regulační charakter, upravuje ho stavební zákon, stanovuje limity při využití území a sleduje, jaké jsou územní dopady při aktivaci rozvojových aktivit (Rozvojové možnosti obcí, 2010).

3.3 Regionální rozvoj po roce 1989

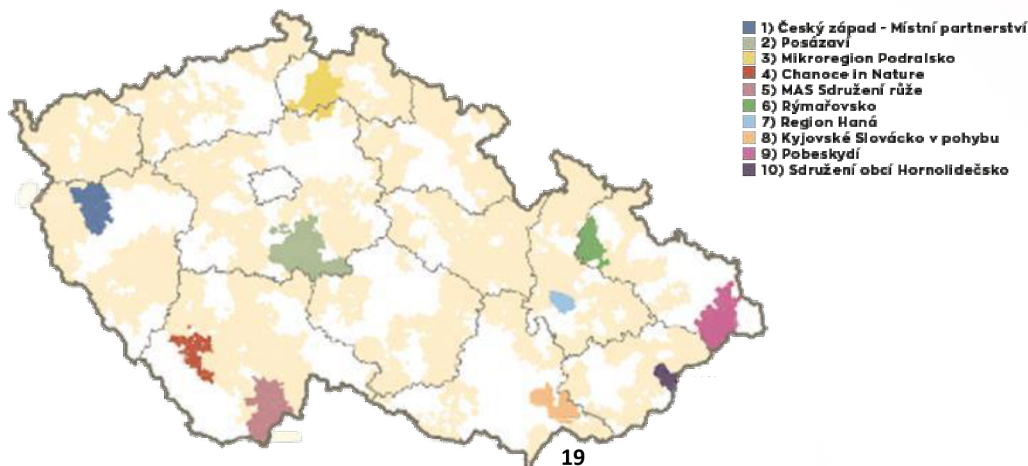
V průběhu transformačního procesu po roce 1989 bylo třeba řešit zejména problémy s transformací české a slovenské ekonomiky. Opatření regionální politiky tak byla velice omezená a byla na okraji zájmu politické scény. Impulsem pro rozvoj regionální politiky bylo až přistoupení ČR do Evropské unie v roce 2004. To potvrzuje Novotná (2007), když uvádí, že „v ČR existuje pouze několik celostátních odvětvových přístupů, nezávislá politika regionálního rozvoje přitom chybí“.

Ještě před svým vstupem do EU, získala ČR možnost zapojení se do tzv. předvstupních fondů pomoci PHARE (*Poland and Hungary Aid for Restructuring of the Economies*), SAPARD (*Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development*) a ISPA (*Instrument for Structural Policies for Pre-Accession*)(DotaceEU.cz, 2021).

ČR, ale i celá EU se snaží odstranit, nebo zmírnit vzniklé rozdíly mezi městem a venkovem. Snaží se zvýšit životní úroveň lidí žijících na venkově, přitom ale zachovat životaschopný venkovský prostor, a k tomu jsou určeny právě programy regionální politiky. V ČR tyto programy podporují rozvoj venkova od roku 1991.

Prvním programem byl Program obnovy vesnice z roku 1991, zaměřený na participaci obyvatel, duchovní rozměr obnovy vesnice, rozvoj podnikání na venkově, stavební obnova vesnice a péče o krajinu. Bohužel u tohoto programu nebylo schváleno financování, a tak vyšel v platnost pouze jako strategický dokument. Dalším programem byl Program obnovy venkova z roku 1998, který již nesměřoval přímo na samotné obce, ale byl cílen regionálně, tzn. na podporu mikroregionů. Byl určen k participaci obyvatelstva a obnovy venkovských oblastí s důrazem na místní zdroje a tradice a byl významně ovlivněn masivním rozvojem „leaderovských“ skupin. (MZe, 2009). Po vstupu České republiky do EU v roce 2004, se začalo využívat všech programů sociální politiky a ekonomické soudržnosti Evropské unie a Společné zemědělské politiky. V tomto roce byl také ustanoven národní program Leader ČR, který vycházel z principů evropského přístupu Leader. Od roku 2004 pak mohli jednotliví aktéři čerpat z Programu rozvoje venkova. Jednalo se o národní program, který přebíral principy evropského přístupu Leader a inspiroval se příklady ze zahraničí. Až do roku 2008 se v pravidelných ročních cyklech opakoval výběr MAS, jejich záměrů a projektů. V následných letech 2004 - 2006 v rámci Operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství, došlo k uplatňování principů iniciativy Leader. V programu Leader+ bylo v letech 2004 - 2006 podpořeno prvních pilotních 10 MAS.

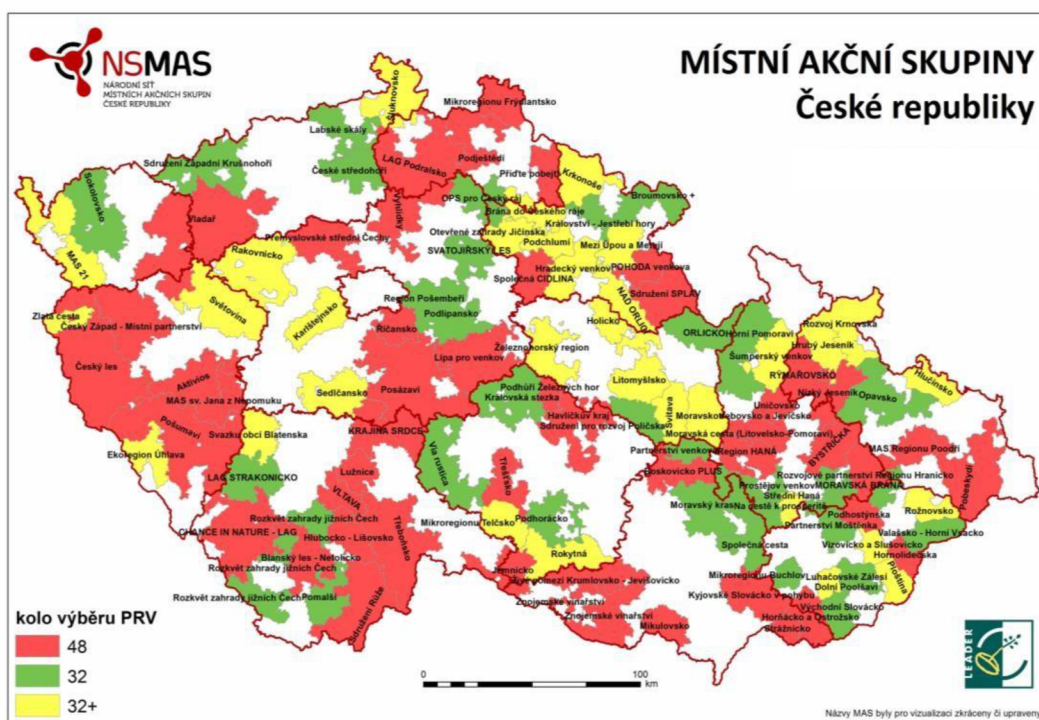
Obrázek 1: Leader+ 2004-2006 a podpořené místní akční skupiny; Zdroj: NSMAS 2013

V následném programovém období byl přístup Leader zahrnut do národního Programu rozvoje venkova 2007 - 2013, který byl financován z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD – European Agricultural Fond for Rural development) jako Osa IV., jejímž účelem bylo zlepšení kvality života ve venkovských oblastech, posílení ekonomického potenciálu a zhodnocení přírodního a kulturního dědictví venkova spolu s posílením řídicích a administrativních kapacit na venkově. Celkem bylo podpořeno 112 MAS.

V dalším programovém období 2014 - 2020, došlo ke změně, kdy přístup Leader byl nahrazen Komunitně vedeným místním rozvojem⁷ navazujícím na metodu Leader. Novinkou u této metody je to, že CLLD nemusí být aplikován pouze ve venkovském prostředí, ale může být rozšířen i do prostředí městského s cílem posílit vazby mezi městem a venkovem.

Obrázek 2: Vybrané MAS do PRV 2007 - 2013; Zdroj: NS MAS 2013

⁷ Community - led Local Development (CLLD) je integrovaný nástroj, navazující na metodu LEADER, který je v ČR určen k podpoře místního rozvoje nejen za pomoci evropských fondů prostřednictvím místních akčních skupin (MAS).

3.3.1 Podpora ze státního rozpočtu, z rozpočtu krajů a obcí

Na základě kritiky bylo v roce 1997 připraveno zcela nové pojetí regionální politiky, které se promítlo v dokumentu s názvem Zásady regionální politiky vlády. Následně byly uvedené zásady během příštích tří let rozpracovány v navazujících legislativních, koncepčních a programových výstupech. V průběhu roku 2000 vstoupila v ČR v platnost celá řada nových zákonů, které upravily postavení jednotlivých krajů a jejich úlohu v rámci regionálního rozvoje. Zásadním dokumentem pro vlastní realizaci regionální politiky se stal zákon č. 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje, ve znění pozdějších předpisů, podrobněji vymezuje působnost vyšších územních samosprávných celků (VÚSC) na úseku regionálního rozvoje. Dle uvedeného zákona je státním programem regionálního rozvoje střednědobý dokument, který stanoví zaměření podpory regionálního rozvoje pro jeden nebo společně pro více podporovaných regionů a hospodářskou a sociální soudržností opatření k vyrovnávání rozdílů mezi regiony v rámci Evropských společenství (Zák. č. 248/2000 Sb., s. 2).

Dalšími podstatnými zákony se staly:

- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, který nabyl účinnosti 12.11.2000,
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, který nabyl účinnosti 12.11.2000,
- Zákon č. 132/2000 Sb., o změně a zrušení některých zákonů souvisejících se zákonem o krajích, zákonem o obcích, zákonem o okresních úřadech a zákonem o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, který nabyl účinnosti od 1.11.2001.

Základním dokumentem a nástrojem realizace regionální politiky na celostátní úrovni je Strategie regionálního rozvoje ČR (SRR). SRR dle zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje určuje zaměření a cíle regionálního rozvoje, především s ohledem na dynamický a vyvážený rozvoj státu a jednotlivých regionů a stanovuje podmínky pro naplnění těchto cílů. V rámci podpory ze státního rozpočtu vypisuje MMR různé dotační programy, prostřednictvím kterých stát poskytuje dotace na podporu financování řady důležitých aktivit. Cílem programů regionálního rozvoje je dle MMR „*podpora procesů vedoucích ke zvýšení celkové výkonnosti ekonomiky. Tato podpora má vést k diversifikaci výrobní základny a k následnému vzniku nových pracovních příležitostí a tím ke snížení vysoké míry nezaměstnanosti, stejně jako*

pomoci při zajištění základních funkcí veřejné správy, posílení kvality života a aktivizaci spolkové činnosti a zachování tradic v malých obcích “ (MMR, 2021c).

Mezi pravidelně vypisované dotační programy patří Podpora rozvoje regionů. Ta se dále dělí na podprogramy: Podpora obnovy a rozvoje venkova, který je zaměřen na obce do 3 000 obyvatel, Podpora obcí s velikostí 3 001 – 10 000 obyvatel a Podpora obcí s více než 10 000 obyvateli. Dalšími pravidelně vyhlašovanými programy jsou Podpora revitalizace území. Sem spadají podprogramy: Regenerace brownfieldů pro nepodnikatelské využití, Tvorba studií a analýz možností využití vybraných brownfieldů a Demolice budov v sociálně vyloučených oblastech, Podpora pro odstraňování bariér v budovách s pečovatelskou službou a obecních a krajských úřadech, Obnova obecního a krajského majetku po živelních pohromách apod. V rámci jednotlivých dotačních programů se vyhlašují konkrétní dotační tituly. Kraje vyhlašují dotační programy, v rámci kterých, poskytují určité peněžní podpory na různé specifikované aktivity a účely. Mimo dotací mohou kraje poskytovat také individuální dotace, a to pro žádosti v oblastech, které nejsou předmětem žádného z vyhlášených dotačních programů. Obce, kromě spolupráce na vytváření strategie příslušného kraje, samy nebo ve spolupráci s jinými obcemi podporují rozvoj územního obvodu obce, poskytují dotace a zabezpečují potřebné aktivity. Obce se také čím dál častěji uchylují k meziobecní spolupráci. Seznam dotačních portálů jednotlivých krajů v České republice je uveden v tabulce č.1.

Tabulka 1: Seznam dotačních portálů krajů ČR; Zdroj: Vlastní zpracování dle jednotlivých portálů

Kraj	Adresa dotačního portálu kraje
Jihočeský	https://www.kraj-jihocesky.cz/dotace-fondy-eu/programove-dotace-jihoceskeho-kraje
Jihomoravský	https://dotace.kr-jihomoravsky.cz/Oblasti.aspx
Karlovarský	https://www.kr-karlovarsky.cz/dotace/Stranky/Prehled-dotace.aspx
Královehradecký	https://dotace.kr-kralovehradecky.cz/dotace/Modules/DOTISKUHK/Pages/Public/GrantPrograms.aspx
Liberecký	https://dotace.kraj-lbc.cz/
Moravskoslezský	https://www.msk.cz/temata/dotace/index.html
Olomoucký	https://www.olkraj.cz/krajske-dotacni-programy-2020-cl-4653.html
Pardubický	https://www.pardubickykraj.cz/dotace
Plzeňský	https://dotace.plzensky-kraj.cz/verejnost/dotacnitituly
Středočeský	https://www.kr-stredocesky.cz/web/regionalni-rozvoj
Ústecký	https://www.kr-ustecky.cz/vismo/zobraz_dok.asp?id_ktg=59259&n=dotace-a-granty&archiv=1&p1=231493&tzv=1&pocet=25&stranka=4
Vysočina	https://www.fondvysociny.cz/dotace
Zlínský	https://www.kr-zlinsky.cz/dotacni-programy-zlinskeho-kraje-na-rok-2020-cl-4726.html#rozumim

Vrátíme-li se k programovému období 2007-2013, tak pro využívání fondů Evropské unie v tomto období sloužil tzv. Národní strategický referenční rámec ČR (NSRR). Ten definoval strategické cíle, způsob řízení a koordinaci politiky HSS v ČR. Jednalo se o systém finančních toků fondů EU v ČR a systém operačních programů, jejichž prostřednictvím byly jednotlivé prioritní osy realizovány. (Provazníková, 2009, s. 161) NSRR pro období 2007-2013 „byl připravován při respektování principu partnerství v souladu s článkem 11 nařízení Rady (ES) č. 1083/2006, o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999“ (NSRR, s. 4). Podkladem pro něho byl Národní rozvojový plán České republiky. Zvláštností České republiky v tomto případě bylo, že předložila svoje operační programy jako poslední země Evropské unie, ale také to, že vytvořila nezvykle vysoký počet operačních programů (celkem jich bylo 26).

Jednotlivými cíli byly:

- Cíl 1 – Konvergence
- Cíl 2 - Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost
- Cíl 3 - Evropská územní spolupráce

Tabulka 2: Přehled finančních nástrojů v letech 2007-2013

Cíl	Finanční nástroje
Cíl 1	Fond soudržnosti, ERDF, ESF
Cíl 2	ERDF, ESF
Cíl 3	ERDF

Zdroj: vlastní zpracování dle Marek, Kantor, 2009, s. 26

Na politiku soudržnosti bylo v letech 2007 - 2013 bylo uvolněno 308,1 mld. EUR, z toho nejvíce prostředků bylo použito pro cíl Konvergence - 81,9 % (Marek, Kantor, 2009, s. 30). Za pozitivum programovacího období 2007-2013, bylo vypracování studie pro usnadnění bankovního financování projektů dotovaných z EU. Důvodem realizace uvedené studie bylo zajistit žadatelům o dotace z EU fondů snadnější přístup k bankovním úvěrům a jiným finančním produktům zaměřeným na předfinancování a spolufinancování projektů dotovaných ze strukturálních fondů.

V následném programovém období 2014 – 2020 byl stěžejním dokumentem Dohoda o partnerství (DoP), což je dokument vypracovaný členským státem Evropské unie, který stanovil cíle a priority pro efektivní využívání Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF) za účelem naplňování strategie Evropa 2020 na základě vydefinovaných národních priorit. ESIF

zahrnují Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond, Fond soudržnosti, Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova a Evropský námořní a rybářský fond (Dohoda o partnerství 2014-2020, s. 5). Programy pro programové období 2014–2020 byly vymezeny usnesením vlády ČR č. 867 ze dne 28. listopadu 2012. MMR byly v souladu s koncepcí jednotného metodického prostředí připraveny následující dokumenty:

- Metodika řízení programů v programovém období 2014-2020;
 - Metodika řízení programů představuje zastřešující metodický dokument vypracovaný pro účely řízení programů spolufinancovaných z ESI fondů, a obsahuje (formou příloh) všechny dosud vydané metodické pokyny a metodická doporučení ministerstva pro místní rozvoj a ministerstva financí.
- Metodický pokyn pro přípravu programových dokumentů pro programové období 2014-2020;
 - Metodický pokyn pro přípravu programových dokumentů poskytuje řídicím orgánům, zpracovatelům operačních programů a Programu rozvoje venkova i dalším zapojeným partnerům přehledné a závazné postupy pro zpracování programů. Vzhledem k tomu, že se tento metodický pokyn věnuje přípravě programových dokumentů a jako takový svou charakteristikou předchází samotnému řízení programů, není na rozdíl od ostatních metodických pokynů a metodických doporučení součástí Metodiky řízení programů, nýbrž se jedná o samostatný metodický pokyn (DotaceEU.cz, 2021).

V programovém období 2014 - 2020 bylo z Evropských strukturálních a investičních fondů pro ČR vyčleněno kolem 24 mld. EUR. Česká republika čerpala prostředky prostřednictvím deseti tematických programů, viz tabulka 3.

Tabulka 3: Celkový přehled programů v programovém období 2014-2020

Národní operační programy	Programy přeshraniční spolupráce (Interreg V-A)	Programy nadnárodní a mezinárodní spolupráce
OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost	ČR-Polsko	Interreg CENTRAL EUROPE
OP Výzkum, vývoj a vzdělávání	ČR-Slovenská republika	Interreg DANUBE
OP Zaměstnanost	ČR-Rakousko	INTERREG EUROPE
OP Doprava	Program přeshraniční spolupráce Česká republika-Svobodný stát Bavorsko VÍL EÚS 2014-2020	EPSON 2020

OP Životní prostředí	Program spolupráce Svobodný stát Sasko- Česká republika 2014-2020	INTERACT III
Integrovaný regionální operační program		URBACT III
OP Praha-pól růstu ČR		
OP Technická pomoc		
OP Rybářství 2014-2020		
Program rozvoje venkova		

Zdroj: vlastní zpracování dle DotaceEU.cz, 2021e

V programovém období 2021 – 2022 byla národní koncepce realizace politiky soudržnosti v ČR po roce 2020 (NKR) stěžejním dokumentem, který určuje hlavní věcné oblasti financování politiky soudržnosti v České republice po roce 2020. Při posledním jednání v říjnu 2021 vyjednala Česká republika z evropských fondů pro programové období 2021-2027 téměř 1 bilión korun. Nad rámec 550 miliard korun v rámci několika fondů politiky soudržnosti se jedná o prostředky na podporu oživení a odolnosti (Národní plán obnovy), Modernizačního fondu nebo komunitárních programů (DotaceEU.cz, 2021f). Přehledně jsou všechny programy a iniciativy pro období 2021-2027 uvedeny v tabulce 5 a na obrázku 1 (přehled finančních zdrojů).

Tabulka 4: Nové programy a navrhované oblasti podpory v programovém období 2021-2027

Národní operační programy	Programy přeshraniční spolupráce (Interreg VI-A)
OP Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost	ČR-Polsko
Integrovaný regionální operační program	ČR-Svobodný stát Sasko
OP Jan Amos Komenský	ČR-Svobodný stát Bavorsko
OP Zaměstnanost+	ČR-Rakousko
OP Životní prostředí	ČR-Slovenská republika
OP Rybářství	
OP Spravedlivé transformace	
OP Technická pomoc	

Zdroj: vlastní konstrukce dle DotaceEU.cz, 2021f

Jak vyplývá z předcházejícího textu, Česká republika bude moci v novém programovém období pořizovat projekty zaměřené na celou škálu témat, a to od inovací a výzkumu, digitalizace, zdravotnictví nebo energetických úspor, ale také na kulturní dědictví nebo sociální služby. Pozitivum je, že Česká republika zůstává stále čistým příjemcem peněz z unijního rozpočtu. Oproti

předcházejícímu programovému období budou hrát prim ochrana klimatu a ochrana proti covidu-19. Rozpočet Evropské unie je totiž v následujících letech nasměrován v souladu s Pařížskou klimatickou dohodou, tj. globálním paktem, jehož cílem je zpomalit oteplování Země. Výzvu pro Českou republiku bude také představovat transformace dopravy, snižování emisí v automobilového průmyslu, na který je ČR silně orientována, ale také zvýšení důrazu na rozvoj železniční sítě.

3.4 Pojmy spojené s regionálním rozvojem

Jednotlivé pojmy jsou z důvodu přehlednosti a jejich snadného vyhledávání řazeny abecedně, nikoliv významově:

„Činnost“ je specifická lidská forma chování zaměřená obvykle k dosažení nějakého cíle. Pojmy činnost a chování jsou podle Stebbinse rozdílné. Chování je reakce organismu na mentální, biologický a fyziologický stav bez vazby na vědomí a myšlení, činnost je akt vědomé vůle spojená s naučenými a osvojenými způsoby jednání, myšlení a cítění, které dávají možnost zvolit takové jednání, které je dané situaci nejpřiměřenější. V klasické sociologii se ve vztahu k chápání činnosti vytvořily dvě tradice. První je reprezentována Karlem Marxem a jeho pojmem praxe, popřípadě Durkheimem a jeho pojmem sociálního faktu (Petrusek, 1996, s. 157).

„Jednání“ je postojově organizovaná a cílově zaměřená činnost zahrnující analýzu situace, anticipaci výsledku a plán jeho dosažení. Předpokládá vstupní motivaci a průběžné sociální učení v sociální interakci. Ve většině případů vyžaduje kooperaci založenou na společně sdílené, institucionální definici objektů, norem, rolí a významů. Z nich vychází jako z určitého impulsu, který v daném prostředí vede k výběru stimulů, odpovídajících potřebám (Mead, 1934) a vlastní aktivitě, toto prostředí spoluvytvářející. Jednání je v běžném i vědeckém jazyce nezřídka zaměňováno s chováním. Teoreticky správné je však užití tohoto pojmu jen pro takové chování, které má subjektivní smysl pro svého nositele (Weber, 1922) a v němž se jeho normativní regulace projevuje jako "intelligence" chování (Petrusek, 1996, s. 463).

„Lokalita“ lokální znamená „*místní, locus = místo*“ (Pech, 1948, s. 421-422). Pojem lokální ve spojení s kulturou podle Velkého sociologického slovníku (Soukup, 1996, s. 552) znamená „relativně autonomní, regionálně, časově i prostorově vymezený kulturní systém“. Giddens zmiňuje lokalitu jako „locale“, tzv. „umístění v prostoru“, ve kterém se vlivem chování aktérů vytváří a mění podoba prostoru, kde tyto sociální interakce probíhají (Blažek & Uhlíř, 2002, s. 146). Dle Pecha lokalita představuje „veřejné místo (na povrchu zemském)“ (Pech, 1948, s.

422). Lokalita je část území vymezená na základě územní sounáležitosti (např. mezi dvěma bariérami) či shodných znaků (např. společné subcentrum) a představující územní (urbanistický) celek. Každá lokalita je označena kódem (viz kód lokality) (OLOMOUC, 2021, s. 4). Cooke uvádí, že lokalita je prostorem pro mobilizaci místních aktivit a potenciálu, který je ale do značné míry omezen strukturálními vlivy (Cooke, 1986, in Blažek & Uhlíř, 2020, s. 142).

„Lokální kultura“ pod pojmem kultura si lze představit *„zušlechtování, pěstování; chov; (lesní) porost; vzdělanost, výsledek lidské práce (zvl. duševní)“* (Pech, 1948, s. 396). Do oblasti kultury lze zahrnout umění, kulturní dědictví, církve, rozhlasové a televizní vysílání a neprofesionální aktivity vyskytující se zejména na venkově, např. zájmová a spolková činnost zajišťující společenské a kulturní akce, které danou lokalitu činí atraktivnější (SRR ČR 2014-2020, s. 36). Každý region, má svou specifickou kulturu. Kultura je veškeré jednání člověka, které je vnímáno v kontrastu s přírodou. V užším pojetí jde o soubor vybraných a tvůrčích lidských činností. Vyznačuje se stálostí v čase, zároveň je však pružná a přizpůsobivá k novým okolnostem. Její pokračování či reprodukce se zajišťuje jednak spontánně, nebo cílevědomě. Hmotnou kulturou je myšleno základní oblast kultury zahrnující celou sféru materiální činnosti lidí a její výsledky, na rozdíl od kultury duchovní, která se týká oblasti vědomí. Pojem hmotná kultura navazuje na původní význam slova kultura ve smyslu půdy, později byl často užíván v etnografii a archeologii, které se přímo zabývají výzkumem hmotných památek činností lidí.

Lokální kultura je, na rozdíl od samostatného pojmu kultura, spojena s určitým místem, oblastí, či lokalitou. Majerová et al. lokalitu charakterizuje jako *„základní sídelní jednotku ve venkovských oblastech, která nemá vlastní správu“* (Majerová et al., 2003, s. 154). Lokální kulturou lze rozumět subkulturu relativně malých společenství na určitém území, které jsou složeny z prvků kultury materiální a nemateriální (Patočka & Heřmanová, 2008, s. 63). Prvky lokální kultury můžeme tedy dělit na hmotné a nehmotné, přičemž toto členění lze uplatnit pouze v rovině teoretické. V rovině praktické se oba prvky navzájem prolínají a ovlivňují. *„Materiální prvky představují movité a nemovité kulturní památky a kulturní artefakty, mezi které patří např. lidová architektura, sakrální památky, funerální památky, feudální architektura a technické, či vojenské památky. Nemateriální složka lokální kultury pak zahrnuje umělecké, uměleckořemeslné a ostatní drobné památky, drobné artefakty, kulturní krajinu, historické zahrady a parky, archeologické památky, nebo genofond flóry a fauny“* (Patočka & Heřmanová, 2008, s. 66). Naproti tomu však Zemánek namítá, že čistě materiální složka kultury neexistuje vůbec. Odpojíme-li totiž určitý artefakt od jeho kulturních souvislostí, zůstane z něj nepříliš užitečný předmět nejasného významu. I natolik hmotný projev místní kultury, jakým je např. lidová architektura, by nevznikl bez tradičních

zvyklostí generačně předávaných, bez duchovních vlivů doby a místa (Zemánek, 2003, s. 126). Samostatnou a specifickou pozici v kategorizaci venkovské lokální kultury pak zaujímá krajina, která je významným faktorem přímo utvářejícím místní kulturní klima. Zároveň je přitom i částečným produktem venkovské lokální kultury, která má na její vzhled zásadní vliv (Zemánek, 2003, s. 126).

„**Obec**“ je základním článkem administrativního členění státu. Podle §1 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), je obec „základním územním samosprávným společenstvím občanů; tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce“. „Obec je veřejnoprávní korporací, má vlastní majetek. Obec vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů; při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem“. (§2 (1,2) zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení)). Obec je samostatně spravována zastupitelstvem obce; dalšími orgány obce jsou rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce [...]“. (§5 zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení)). Každá obec je hranicemi oddělena od jiných obcí nebo od území jiných států. V České republice obce vyplňují celé území státu s výjimkou tzv. vojenských újezdů (Halás & Fňukal, Brychtová, 2021, s. 9). Obec jako samosprávná jednotka, by měla zajišťovat sedm základních funkcí: politickou, ekonomickou, sociální, ekologickou, bezpečnostní, infrastrukturní a prognostickou (Balík, 2009, s. 29).

„**Region**“ s pojmem region se v současnosti setkáváme téměř každodenně. Region je „území s definovanými prvky, v němž existuje specifická funkční a související infrastruktura a prosazuje se společný zájem na rozvoji regionu a na zlepšení blahobytu občanů“ (Stejskal, 2009, s. 20). Regiony se člení na komplexně konkurenceschopné (Hlavní město Praha, Středočeský a Jihomoravský kraj), regiony s možností rychlé akcelerace konkurenceschopnosti (Pardubický kraj) a regiony se slabým transferem znalostí do ekonomiky (Strategie regionálního rozvoje ČR pro období 2014–2020 (dále SRR ČR 2014-2020), s. 22-23). Nicméně hledání univerzální definice pojmu region se nám může jevit jako téměř samoučelné. Většina oborů, která operuje s pojmem region se však přes rozdíly dané oborovou specifikou shoduje na tom, že se pod tímto termínem ukrývá fyzický prostor, který je navenek vymezen hranicemi a zevnitř integrován společnou politikou, ekonomikou, kulturou, dějinami apod.

„**Rozvoj**“ velký sociologický slovník charakterizuje rozvoj jednak jako trvale udržitelný, definovaný zachováním ekosystémů a rozmanitostí přírody při uspokojování základních životních potřeb současné i budoucí generace (Plamínek., 1996, s. 956), tak i jako vědeckotechnický,

charakteristický zahrnováním poznatků z vědy a techniky do společenské praxe a realizací objevů a vynálezů ke zlepšení organizace práce a řízení, které vedou k růstu ekonomiky (Müller & Štědranský, 1996, s. 956).

„Regionální rozvoj“ lze jej charakterizovat jako *pozitivní (žádoucí) vývoj klíčových socioekonomických složek regionu*“ (Bínek a kol., 2011b, s. 146). Definice regionálního rozvoje není zcela dána, přesto lze říci, že regionální rozvoj lze chápat ve dvou základních přístupech — praktickém a akademickém. Dle praktického chápání je regionálním rozvojem míněno vyšší využívání a zvyšování potenciálu daného systematicky vymezeného prostoru (území) vznikající v důsledku prostorové optimalizace socioekonomických aktivit a využití přírodních zdrojů. Toto zvýšení a vyšší využití se projevuje v lepší konkurenceschopnosti soukromého sektoru, životní úrovni obyvatel a stavu životního prostředí apod. Akademický přístup chápe regionální rozvoj jako aplikaci nauk, zejména ekonomie, geografie a sociologie, řešících jevy, procesy, vztahy systematicky vymezeného prostoru (území), které jsou ovlivněny přírodně-geografickými, ekonomickými a sociálními podmínkami v daném regionu (Wokoun, 2008b, s. 11).

„Venkov“ oblast spojená se zemědělskou a krajinnou funkcí, zachovávající si rysy vesnické zástavby s nízkou hustotou obyvatelstva (Kadeřábková a kol., 2008, s. 24-25). Podobně Halás, Fňukal a Brychtová, za venkovská sídla v tradičním pojetí považují sídla, ve kterých se převážná část obyvatelstva živí zemědělstvím (Halás, Fňukal & Brychtová, 2021, s. 13). Typickými vymezujícími znaky venkova jsou například menší sociální diference, vyšší vzájemná sociální závislost, silné pouto k tradicím, kulturní izolace vedoucí k nižší civilizovanosti (Hudečková, 1996, s. 1380). Venkovské oblasti se dělí podle polohy k sídelním centrům na oblasti v zázemí velkých měst (příměstský venkov) – převážně suburbanizace, nárůst populace, nutnost obyvatelstva dojíždět za prací do spádových měst, půda je využívána pro zemědělství, průměrně rozvinuté venkovské oblasti ve větší vzdálenosti od velkých sídelních center (mezilehlý venkov) – dobré dopravní spojení, rekreační potenciál, nutnost zachovat zemědělský potenciál a tempo hospodářské diversifikace a periferní venkovské oblasti (odlehlý venkov) – řídké obydlené, izolované od spádových měst, nedostatečné dopravní spojení, nadprůměrná nezaměstnanost, s nezájmem investorů (SRR ČR 2014-2020, s. 28). Venkovské oblasti se mohou dělit dle velikostních kategorií na samoty (izolované obydlení), vsky (4-20 usedlostí) a vesnice (vsi) tvořené větším počtem usedlostí (Kadeřábková et al., 1996, s. 22).

„Strategický plán Leader (SPL)“ jedná se o základní koncepční a řídicí dokument místní akční skupiny. Osnova a rozsah, který má maximálně 60 stran je závazný, obsahuje 11 kapitol,

navazuje na Program rozvoje venkova ČR (Binek et al., 2011b, s. 147-148). Klíčové rysy přístupu SPL jsou strategie místního rozvoje, tvorba a následné provádění rozvoje a strategií „zdola nahoru“, spolupráce veřejného a soukromého sektoru (Binek et al., 2009a, s. 50-51). Přístup Leader lze nalézt v článku 61 Nařízení Rady (ES) č. 1698/2005, o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD).

„Aktivita a aktér“ je pojem z latiny („*actio*“, což představuje jednání, činnost, akce, apraktická činnost apod.), který má poměrně široký význam. Aktivita je podle Pecha (1948) činnost nebo činná služba. Petrušek (1996) popisuje aktivitu nebo činnost jako chování sociálního subjektu k vnějšímu okolí se stanoveným určitým cílem. Aktivitu může vykonávat jednotlivce, skupiny nebo organizace. Z uvedeného je zřejmé, že existuje mnoho názorů, jak definovat aktivitu a pojmy s tímto pojmem spojené. Aktér znamená nositel, iniciátor a realizátor soc. činnosti, jehož cílem je seberealizace a sebekultivace (Petrušek, 1996). Český termín „*aktér*“ se používá jako ekvivalent anglických termínů „*actor, stakeholder, shareholder a placeholder*“. Dle Veselého a kol. (2007) pojem aktér označuje jednotlivce, skupiny či organizace, kteří mohou ovlivnit nebo mohou být ovlivněni připravovanou nebo realizovanou politikou.

„Sbor dobrovolných hasičů (dále SDH)“ jedná se o organizaci Sbor dobrovolných hasičů (dále jako SDH) je občanským sdružením, které si klade za cíl „spolupůsobit při vytváření podmínek k účinné ochraně života a zdraví občanů a majetku před požáry a při poskytování pomoci při živelních pohromách a jiných událostech, při nichž je v nebezpečí život, zdraví nebo majetek" (Sbor dobrovolných hasičů v Rapotíně). SDH je tvořeno dobrovolníky, kteří zastávají jednotlivé pozice bez jakéhokoli finančního ohodnocení, a dobrovolnictví věnuje svůj čas, svoji energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí. Takový dobrovolník je vnímán jako spolehlivý jedinec, na kterého je možné mít nároky, jako na placeného zaměstnance. (Sozanská & Tošner, 2006). SDH tvoří nejpočetnější organizaci v České republice. V jednotlivých obcích se většinou jedná o jednu z mála zachovaných organizací s dlouholetou historií a s bohatými tradicemi a zkušenostmi, které jsou předávány z generace na generaci. „V současnosti aktivita SDH má vzrůstající tendenci především v některých obcích Jihomoravského kraje. Je modernizováno jak prostředí, tak technika za účelem bezpečnosti a posílení nelehké práce. V současném dění dochází k rozvoji činnosti mladých dobrovolných hasičů a jedná se o jednu z nejpopulárnějších volnočasových aktivit, i když tato aktivita není příliš medializována" (Ševčíková, 2016, s. 8)

„Jednotka sboru dobrovolných hasičů obce (dále JSDHO)“ jedná se o organizaci zřízenou obcí, která je financována z rozpočtu obce. Členové jednotky mají smlouvu s obcí a pravidelně podstupují odborná školení. JSDHO vychází ze členů sborů dobrovolných hasičů a tím se tyto dvě složky navzájem prolínají (Zákon č.133/1985 Sb., o požární ochraně ve znění pozdějších zákonů). V případě Sboru dobrovolných hasičů (dále SDH) jde o občanské sdružení, veřejně prospěšné organizace a jiné orgány a organizace působící na úseku požární ochrany (Zákon o PO s návazností na SDH, 1985). Není financován obcí, působí v oblasti kulturní, výchovné, vzdělávací a preventivní (Stanovy Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, 2005–v posledním znění z 2021). Činnost v jednotce sboru dobrovolných hasičů obce vykonávají členové SDH na základě dobrovolnosti. Tato činnost se při hašení požáru, provádění záchranných prací, při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech považuje za výkon občanské povinnosti. Činnost v jednotce SDH obce při nařízeném cvičení nebo nařízené odborné přípravě je jiným úkonem v obecném zájmu. Ke zvýšení akceschopnosti a zkvalitnění činnosti jednotky sboru dobrovolných hasičů obce nebo jednotky sboru dobrovolných hasičů podniku se mohou do těchto jednotek zařadit i osoby vykonávající tuto službu jako svoje zaměstnání. O tomto opatření rozhodne obec, právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba po projednání s hasičským záchranným sborem kraje.

„Místní akční skupina (MAS)“⁸ představuje místní partnerství, která mají připravené integrované územní strategie rozvoje venkova, disponují dostatečnou administrativní kapacitou a schopnostmi zajistit realizaci jednotlivých projektů v rámci realizace Strategického plánu Leader. MAS předkládají Strategický plán leader (SPL), který vzniká nejlépe komunitním plánováním a zaměřuje se na vybraná témata rozvoje venkova, která jsou důležitá pro území dané MAS (SZIF, 2021).

„Nezisková organizace“ je jakákoliv nevládní či nestátní nezisková organizace zabývající se obecně prospěšnou činností, avšak státem nezřizovanou a na státu nezávislou (Vostrovský &

.....

⁸ MAS (Místní akční skupina) je buď obecně prospěšná společnost podle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech, ve znění pozdějších předpisů, občanské sdružení podle zákona č.83/1990 Sb., o sdružování občanů, ve znění pozdějších předpisů, zájmové sdružení právnických osob podle § 20, písm. f) zákona č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Místní akční skupinou nemůže být obchodní společnost, občanské sdružení podle § 829 zákona č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, svazek obcí.

MAS podle čl. 62 nařízení Rady Evropského společenství č. 1698/2005 uplatňují při místním rozvoji partnerský přístup, navrhuji ucelenou strategii místního rozvoje, resp. Strategický plán Leader a odpovídají za jeho provádění. Vybírají projekty, které budou v souladu se Strategickým plánem Leader v rámci PRV financovány.

Štůsek, 2008). Mezi neziskové organizace patří zájmová sdružení právnických osob, občanská sdružení, politické strany a hnutí, státem uznávané církve a náboženské společnosti, nadace a nadační fondy, obce, kraje, organizační složky státu a územních samosprávných celků, příspěvkové organizace, státní fondy, obecně prospěšné organizace, veřejné vysoké školy (Rektořík, 2010).

„Spolek“ je právnická osoba, která dobrovolně sdružuje osoby se společným zájmem. Jedličková (2021) uvádí, že spolek je jedinou korporací, tedy společenstvím osob, ať ji fyzických či právnických, která je upravena v občanském zákoníku (zák. č. 89/2012 Sb. ustanovení § 214-302). Spolek se v českém právním řádu objevil s účinností tohoto zákona, tedy k 1. 1. 2014, a nahradil tak občanské sdružení, které bylo do konce roku 2013 upraveno zrušeným zákonem o sdružování občanů (zák. č. 83/1990 Sb.). Jedná se o sportovní kluby, myslivecká sdružení či další organizace s různými veřejně prospěšnými cíli, například vzdělávání. Dle Maříkové et al. se v případě spolku jedná o skupinu s dobrovolným členstvím, kdy členové mají společné zájmy a jejich vztahy jsou upravovány vymezenými pravidly (Maříková et al., 1996). Existencí spolků je naplňován princip volného sdružování osob za účelem efektivnějšího sledování určitého společného cíle.

„Spolková činnost“ v rámci spolkové činnosti aktéry chápeme jako osoby, či uskupení, reprezentující zájmy a potřeby větší skupiny osob. Spolková činnost vychází z potřeby seberealizace, společných zájmů a lokálního patriotismu. Mezi aktéry se řadí jak samotní rezidenti obce, tak jejich nejrůznější sdružení, chataři a chalupáři, místní umělci, vybraní příslušníci lokálních elit, instituce veřejné správy či subjekty typu neziskových organizací (Patočka & Heřmanová, 2008, s. 82). Forma lokální kultury a provozovaných spolků, závisí především na sociálním a kulturním prostředí obce, které je dáno tzv. měkkými faktory. Tím je na mysli udržování tradic, zvyků, obyčejů, morálních hodnot, či vzdělání místních obyvatel. Míra aktérství je také závislá na počtu aktérů v dané lokalitě a ochotě obyvatel se aktivně účastnit a spolupodílet na dění v obci.

„Subjekty v obci“ a jejich efektivní fungování je základem rozvoje každého regionu. Jejich nejdůležitější úloha spočívá v tvorbě pracovních příležitostí pro místní občany a finančního kapitálu. V menších obcích i z důvodu nedostatku vhodných pracovních sil, nebo horší dopravní dostupnosti, nebo jim podobných příčin převládají podniky s menším počtem zaměstnanců, než je tomu v městských oblastech. Podmínky pro vznik nových podnikatelských subjektů jsou specifické, záleží na: poloze obce, na volbě oboru, na dostupnosti, ale také na kulturním a

sociálním prostředí. Podnítit iniciativu případných subjektů o do obce je možné nabídkou kvalitního zázemí (vybudovaná infrastruktura, zasítované plochy, kvalifikovaná pracovní síla atd. Obce jsou kolikrát schopné zajistit vhodné pozemky k podnikání, naopak podnikatelé mnohokrát finančně podporují kulturní, sportovní, či společenské akce, nebo místní spolky. (MMR ČR, 2010)

„Spolupráce subjektů na lokální úrovni“ je ve velkém sociologickém slovníku vysvětlen několika způsoby. Jedná se o „*sociální interakci, která se týká dvou i více jedinců nebo dvou i více skupin lidí (malých i velkých). Je charakterizována tím, že každý z účastníků může lépe dosáhnout cíle činnosti, když se i ostatní účastníci dostanou do svých cílových oblastí*“ (Deutsch, 1996). Pro účely bakalářské práce je spolupráce reprezentována spolupodílením se na pořádání aktivit. Spolky a kluby se velmi často stávají sjednocujícím prvkem původních a nových obyvatel. Je to dáno tím, že noví obyvatelé se buďto začleňují do tradičních spolků, nebo mohou vytvářet vlastní, do nichž se následně zapojí i někteří starousedlíci. Slepíčka (2006) však uvádí, že některé spolky bývají chápány jako doména jedné z těchto skupin. Klasickými příklady jsou hasiči nebo klub maminek.

3.5 Aktéři regionálního rozvoje a jejich aktivity v rozvojovém území

Aktéry rozvoje venkova jsou instituce nebo jednotlivci, kteří svými aktivitami vstupují do dění na venkově nebo jsou jeho součástí. V důsledku rozmanitosti venkova v něm proto působí velmi široká škála těchto aktérů, které můžeme rozdělit do mnoha kategorií, a to několika způsoby. Základní dělení vychází z hierarchického postavení vůči správní organizaci území a tak dělíme aktéry na aktéry na lokální úrovni, aktéry na regionální úrovni nebo krajské úrovni a na aktéry na národní úrovni (Bineket al., 2009).

Tabulka 5: Matice aktérů regionálního rozvoje; Zdroj: Svobodová, 2009

		Sektor		
		Veřejný	Podnikatelský	Neziskový
Úroveň	Evropská	Evropská komise (rámec SZP EU)	Nadnárodní zájmová uskupení (např. COPA a další svazy zemědělců, výrobců a producentů)	Sítě
	Národní	Ministerstva; Celostátní síť pro venkov	Celostátní zájmová uskupení	Spolky, svazy, sítě
	Regionální	Kraj; Vysoké školy; Krajská informační střediska	Podnikatelská sdružení	Nezisková sdružení
	Lokální	Obce – DSO, MAS; Obcí zřizované organizace	Podnikatelé, zemědělci	Zájmová sdružení, spolky

V rámci ČR na té nejvyšší národní úrovni vzniká problém v kompetencích mezi jednotlivými aktéry, jako jsou Ministerstvo pro místní rozvoj ČR (MMR), Ministerstvo zemědělství ČR (MZe) a částečně Ministerstvo životního prostředí ČR (MŽP). MMR totiž administruje program Podpora obnovy a rozvoje venkova a je také garantem operačních programů týkajících se v dílčích oblastech rozvoje venkova, zatímco MZe je garantem pouze Programu rozvoje venkova. Stejně tak MŽP má zase na starosti záležitosti týkající se životního prostředí, které se rovněž týkají velké části venkovských oblastí (např. čištění odpadních vod apod.). No a i ostatní ministerstva mají v kompetenci dílčí záležitosti týkající se venkova (zaměstnanost, podnikání). Tento poměrně velký počet „národních“ aktérů pak způsobuje vysokou administrativní zátěž. Navíc tito národní aktéři působící na vrcholu pyramidy nemají dostatečný přehled o dění na nižších úrovních, čímž pak mohou způsobit vznik střetů v rámci jednotlivých činností. Proto by měla být základem rozvoje venkova spolupráce jak na horizontální, tak i na vertikální úrovni.

Na regionální úrovni je počet aktérů poměrně malý, jedná se především o zájmová uskupení, nicméně na regionální úrovni mohou rozvoj venkova ovlivňovat také krajské úřady či regionální školy. S postupující „hierarchickou“ úrovní směrem k lokálním aktérům, začíná jejich počet opět stoupat. Jedním z nejvýznamnějších aktérů působících na místní úrovni jsou místní akční skupiny, jež hrají významnou roli právě v rozvoji regionů na místní úrovni. Pro správné fungování těchto MAS je důležitá spolupráce a rozhodování na místní úrovni nezávislým společenstvím občanů, neziskovými organizacemi, soukromými podnikateli a veřejnou správou. MAS jakožto „znalec“ místních poměrů pak pro svůj region získávají finanční podporu z EU a z národních programů, k čemuž využívají metodu Leader. Kromě zmíněné MAS samozřejmě na lokální úrovni existuje celá řada dalších subjektů, kteří se zasazují o rozvoj venkova resp. venkovskou obec. Perlín (2010) rozdělil jednotlivé aktéry působící na lokální úrovni dle míry zapojení do rozvoje a organizování společenského a kulturního života v obci na několik skupin. Nejpočetnější skupinou s 65% tvoří tradiční spolky, kluby a sdružení jako jsou hasiči, fotbalisté, myslivci apod. Podle Svobodové (2009) je totiž rozvoj spolkového života v obcích a posilování komunitních vazeb s budováním společné identity, důležitým předpokladem pro zachování „živého“ venkova, jehož znaky jsou právě pravidelné setkávání obyvatel, společné řešení problémů, zájem o dění v obci či existence historické paměti nebo rozvoj místního cestovního ruchu. Tyto spolky pak vykonávají činnost buď pro své členy, anebo primárně pro veřejnost. Společným jmenovatelem je ale

sjednocující prvek původních a nových obyvatel. Noví obyvatelé se buďto začleňují do tradičních spolků, nebo vytváří vlastní, do nichž se mohou zapojit i starousedlíci. Slepíčka (2006) uvádí, že některé spolky bývají chápány jako doména jedné z těchto skupin. Klasickými příklady jsou hasiči vs. klub maminek.

Tabulka 6: Přehled spolků na venkově

Typ spolku	Specifikace
Dobrovolní hasiči	Většinou mužské, ale existují i dětské a ženské oddíly. Organizují soutěže v požárních dovednostech.
Sportovní spolky	Sokol, Orel, Český svaz tělesné výchovy, Česká asociace sport pro všechny. Oddíly podle druhu sportu např. fotbal, turistika, volejbal, šachy, kuželky, šipky, automobilový sport, horolezectví.
Zájmové spolky	Podle zájmů svých členů např. myslivci, zahrádkáři, chovatelé, včelaři, rybáři, holubáři, kynologové, chovatelé koní, mykologové, herní spolky, ochránci přírody apod.
Ženské spolky	Klub žen, Červený kříž.
Národnostní spolky	Matice slezská, spolky občanů polské, slovenské, německé a dalších národností.
Jiné spolky	Důchodci, invalidé. Skauti. Sdružení rodáků a přátel (obce, školy). Osadní výbory – chataři. Vzdělávací spolky a kulturní spolky (ochotnické divadlo, pěvecké sbory, loutkáři, folklorní soubory, muzejní spolky apod.).

Zdroj: Gregorimiová, Schollarová, 2006

Druhé místo zaujímá starosta. Přestože se jedná pouze o jednu osobu, díky jeho významu je podíl 23%. Je to dáno tím, že starosta je hlavou obce, který ji reprezentuje nejen navenek, ale je i jejím hlavním rozvojovým manažerem. Jeho osobnost do značné míry ovlivňuje chování celé obce a na malých obcích často bývá osobou, která přímo řeší většinu záležitostí. Se 7% pak následuje neformální parta nadšenců. Minoritní skupinu pak tvoří chalupáři a rekreatanti. Podle Kadeřábkové a Trhlínové (2006) se jedná o velmi specifickou a nesourodou skupinu, která se od starousedlíků i nově přistěhovalých značně liší. Jejich odlišnost spočívá jak v sezonnosti jejich přítomnosti, tak i ve způsobu jejich života během pobytu v obci a v jejich malém ekonomickém přínosu pro její rozvoj. Proto tato skupina také nebývá původními obyvateli vesnic vždy příznivě přijímána. Přestože se ale rekreatanti ne vždy podílejí na činnosti obce, Svobodová (2009) uvádí, že i tak se stali neodmyslitelnou součástí většiny obcí, která značně napomáhá k jejich celkové regeneraci. V řadě obcí totiž chalupáři pečují o svůj majetek čímž se významně podílejí na zachování urbanistické, architektonické ale i estetické tvářnosti dané obce. Někdy bývají i iniciátory udržování rozvoje místních tradic včetně podílení se na rozvoji společenských a kulturních aktivit v obcích. Jejich vliv však nelze jednoznačně identifikovat jako pozitivní, či negativní. Vždy záleží na konkrétních osobách, jakým způsobem se do života dané komunity zapojí (Svobodová a kol.

2011). Dalšími aktéry působící v obci, ač s minimálním zastoupením jsou učitelé a ředitelé škol a jiní jednotlivci.

Dalším dělením aktérů je podle formálnosti struktury, kdy je dělíme na veřejnou správu a zájmovou samosprávu a tyto aktéry nazýváme též institucionalizovanými aktéry. Dále jsou to organizace neziskového sektoru, kdy aktéři jsou částečně institucionalizováni, a poslední skupinou jsou zájmové skupiny, kdy aktéři bývají neformální a bývají to zejména obyvatelé. Jednotlivé subjekty můžeme také rozdělit podle vztahu k řešenému problému nebo k připravovanému projektu. V případě, že se na daném problému podílejí, hovoříme o shareholders. To jsou takové subjekty, které jsou hlouběji zapojeny do procesu řešení či přípravy, a jsou to např. spolupracující obce a podnikatelé). V případě, že plánovaná aktivita bude na subjekty působit, tzn. že budou zainteresováni, nazýváme je stakeholders. Jsou to např. občané a jejich sdružení, návštěvníci apod. Poslední skupinou jsou dotčení aktéři, a ty nazýváme placeholders (Blažek, 2011). Není to ovšem myšleno osobně, nýbrž je to založeno na územním principu, což znamená, že se jedná o subjekty, na jejichž území se aktivita realizuje. Mohou to být např. krajský úřad, správa chráněné krajinné oblasti či národního parku, ministerstvo apod.

Obecně platí, že rozvoj obce je především o lidech resp. o obyvatelích a záleží na tom, jak jsou tito lidé ochotni a schopni zapojit se do života v obci. Proto tedy obyvatelé obce jsou tím středobodem dění v obci a rozvoje obce a bývají právem považováni za jedny z hlavních aktérů rozvoje venkova, a jeho stylu života. I když se dnes lidé vrací z měst zpět na venkov, není to tím, že by hledali ten typický osamocený venkov. Hledají pomyslný osamocený venkov se zázemím měst, který samozřejmě s sebou přináší několik negativních vlivů, v podobě zvýšení dopravy mezi jádrovým městem a jeho zázemím, napjaté vztahy mezi starousedlíky a nově přistěhovanými či ztrátu tradičních hodnot venkova (Svobodová, 2014)

Tabulka 7: Proměny venkova v oblasti sociálních vztahů a struktury obyvatelstva

Oblast	Tradiční	Současný
Obyvatelstvo, sociální vztahy	Odchod mladých, vzdělaných lidí do měst, stárnutí obyvatelstva	Suburbanizace – stěhování na venkov (zázemí měst) x vylidňování odlehlých oblastí
	Práce v obci (nejčastěji v zemědělství)	Dojíždka za prací a službami do měst – obec slouží jako noclehárna
	Lokální dělba práce, vzájemná výpomoc	---
	Rodáci, starousedlíci	Nově přistěhovaní
	Izolovanost venkovských komunit, soudržnost, všichni se znají, neexistuje anonymita – předávání zkušeností potomkům	Přejímání městského způsobu života, narušení integrity, kontakty max. v pracovní době – závislost na městě

Zvyky, tradice	Vikendové chalupaření	Vikendové chalupaření
	Pravidelná nedělní návštěva kostela – místo setkávání, hospoda, hody atd.	Ztráta tradičních hodnot, resp. V současnosti již často snaha o jejich obnovu
	Tradiční nářečí, kroje	Ústup nářečí, krojů (?)
	Starosta, farář, doktor, učitel – největší autority	Starosta jako autorita
	Kulturně-společenské akce, spolky	Aktivita spolků nižší, proměna struktury spolků
	Škola a základní služby v téměř každé obci	Snaha o udržení školy a dalších služeb

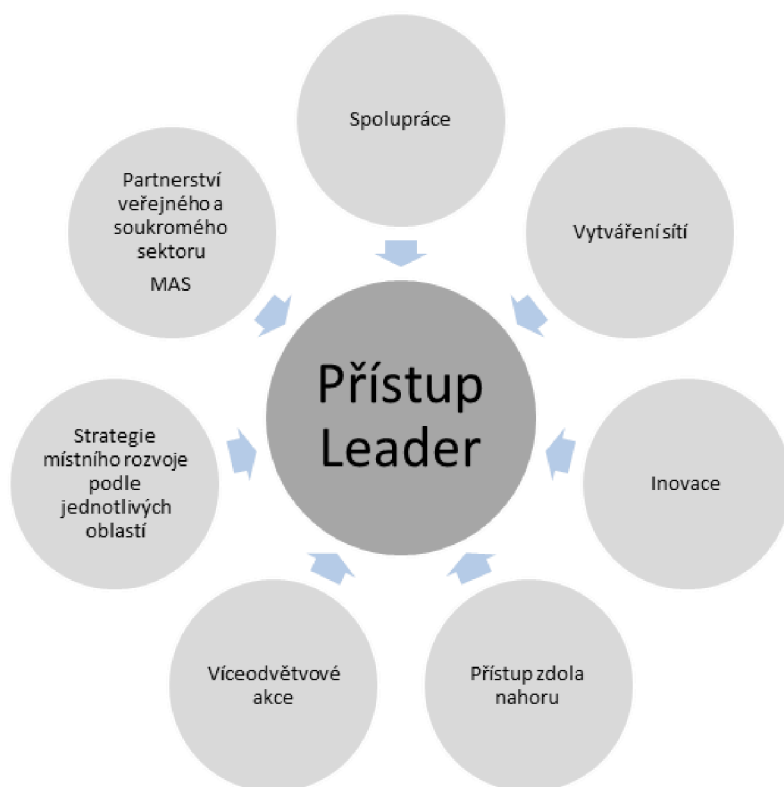
Zdroj: Svobodová (2014)

3.6 Přístup Leader

Přístup Leader⁹ je metoda chápána jako postup vedoucí a umožňující dosažení cílů politiky EU pro rozvoj venkova. Mezi hlavní přínosy přístupu Leader patří propojování témat na komunální úrovni, cílení podpory, zapojování partnerů, inovace, zacílení na efektivní změnu a také průběžný monitoring výstupů, výsledků a dopadů, protože na místní úrovni je lze dobře monitorovat a předcházet zneužívání prostředků (EK, 2006). Naopak od přístupu „shora dolů“, na kterém fungují dlouhodobě místní samosprávy, je tato metoda realizována opačně, a to „zdola nahoru“. Cílem není změna přístupu v rozhodování, ale spíše jde o to najít skryté potenciály v daných geografických oblastech a za využití místních zdrojů dosáhnout udržitelného rozvoje, s podporou vazeb mezi hospodářstvím venkova a územním rozvojem. Tím pádem je přístup Leader vhodným doplňkem jejich působení v cílených aktivitách pro obnovu a rozvoj obcí. (ENRD, 2014). Metoda Leader je založena na zdůrazňování principu partnerství a spolupráce místních aktérů, kteří společně přispívají k rozvoji venkova (Dejmková, 2013). O přístupu Leader se začíná hovořit ke konci 80. let minulého století, kdy se v rámci EU začaly vést diskuse o podobě intervencí strukturální politiky, které roku 1988 vyústily v rozhodnutí o změně přístupu k rozvoji venkova na teritoriální a endogenní model (Čepelka, 2001). Všechny tyto nové zásady a principy byly v roce 1988 přijaty v novém dokumentu „Budoucnost venkovské společnosti“. Dle nařízení rady EU 1698/2005 (Council of the European Union, 2005) je přístup Leader shrnut v sedmi základních principech - rysech, které jsou sice definovány samostatně, ale vnímány musí být společně, jako komplementární sada nástrojů rozvoje venkova.

.....
⁹ Leader je akronym pro francouzské sousloví „Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale

Obrázek 3: Sedm klíčových principů (prvků, rysů) přístupu Leader;
Zdroj: Přístup Leader - základní příručka, Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2006

Jako první byl v roce 1991 představen pilotní program Leader I (1991 - 1993), zaměřený na vytváření sítí posilujících schopností a kapacity rozvoje venkova. Následoval program Leader II (1994-1999) kde byl zaveden už mechanismus, umožňující zainteresovaným stranám řádně se před zavedením programu do praxe připravit. V období 2000 – 2006 již probíhala „třetí generace“ programu Leader pod názvem program Leader+. Ta byla zaměřena na podporu vývoje a testování nových přístupů k udržitelnému rozvoji. Další programové období bylo 2007 – 2013. V tomto období došlo ke změně, kdy se již nejednalo o iniciativu EU ležící mimo hlavní struktury národních programů, ale o integraci Leaderu do národních a regionálních programů rozvoje venkov jako jedna z jejich Os, konkrétně Osa IV. Leader se tak stal součástí hlavního proudu evropské politiky rozvoje venkova (Ministerstvo zemědělství – Program rozvoje venkova, 2013). Po skončení tohoto období následovalo období 2014 – 2020, kde nastala další významná změna a to možnost uplatňování multidimenzionálního přístupu v rozvoji venkova. EK totiž přistoupila k

reformám kohezní politiky a Společné zemědělské politiky v podobě legislativních úprav týkajících se Evropských strukturálních a investičních fondů (Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova, Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond, Evropský námořní a rybářský fond a Fond soudržnosti) tak, aby se uplatňovala jednotná metodika pro všechny fondy a v praxi umožnit implementaci komunitně vedeného místního rozvoje (EP 2013, čl. 32). V tomto programovém období byl přístup Leader „povýšen“ na integrovaný nástroj nazvaný „Komunitně vedený místní rozvoj (CLLD¹⁰)“, jehož cílem byla snaha o snížení administrativní zátěže a náročnosti, protože metodika provádění CLLD měla být aplikovatelná prostřednictvím všech fondů. Místní strategie rozvoje tak byly podpořeny z různých programů s cílem zajistit integrovaný přístup k rozvoji venkova a posílit sociální začleňování (EK, 2014). Posledním programovým obdobím je období 2021 – 2027 kde koncepce rozvoje venkova je v souladu s programovým obdobím EU a dobou platnosti Strategie regionálního rozvoje ČR 21+.

3.7 Exogenní a endogenní regionální rozvoj

Jedná se o soubor činitelů, které existují na území daného regionu působící na rozvoj regionu zevnitř (činitele endogenní), nebo zda jde o činitele, které na rozvoj regionu působí z vnějšku (činitele exogenní). Exogenní znamená „*zevní, zevního původu*“ (Pech, 1948, s. 197). Jde o oblast regionální politiky prováděné státem ve vztahu k regionům. Obsahem exogenní regionální politiky státu z fiskálního pohledu je uplatňování všech tří funkcí veřejných financí. Z pohledu veřejných rozpočtů je regionální politika prováděna veřejnými rozpočty na centrální úrovni, v podmínkách ČR představované státním rozpočtem a mimorozpočtovými fondy. Explicitní vymezení existence regionální politiky státu zde není podmínkou pro reálné fiskální působení veřejných rozpočtů na centrální úrovni na jednotlivé regiony (Wokoun, 2008). Endogenní znamená „*vnitřní, vnitřního původu*“ (Pech, 1948). Jde o oblast regionální politiky jako vlastní vnitřní politiky jednotlivých regionů. Endogenní regionální politika odráží kompetence a pravomoci samospráv a obecně souvisí s decentralizací jednotlivých funkcí veřejných financí (Wokoun, 2008).

Exogenní přístup rozvoje má centralistický způsob řízení pomocí centrálních úřadů, kde hlavním místem dění je centrum. Zdroje rozvoje regionu jsou ve vnějších ekonomicko-technických zásazích a inovacích. Aglomerační úspory a úspory v cenách a mzdách zajišťují

.....

¹⁰ CLLD - Community-Led Local Development.

hospodářský potenciál regionu. Hlavními aktéry rozvoje jsou globální firmy diktující si podmínky v daném prostředí (vítězí globalita) při optimální volbě lokalizace výrobních faktorů (Hudečková et al., 2008, s. 84). Mezi exogenní faktory (působící „shora“) se řadí faktory přírodní (geografické), kde ukazatelem může být např. nadmořská výška, či poměr vodních hladin a souše, nížin a pahorkatin atd. a faktory demografické s ukazatelem jako průměrný věk, či poměr dětské a dospělé populace atd. (Hudečková et al., 2008). Exogenní faktory a nástroje ovlivňují rozvoj, ale aktéři rozvoje tyto faktory ovlivňovat nemohou (poloha, legislativa atd.), jsou nezbytnou podmínkou, avšak nedostačující, proto je nutné zapojení endogenních faktorů pro zajištění funkčního rozvoje lokality (Binek et al., 2009a). „Endogenní rozvoj znamená, že o svém vlastním rozvoji může rozhodnout lokální populace“ (Jehle, 1998). Endogenní rozvoj se prosazuje od 70. let 20. století. Řízení je decentralizované pod mocí lokálních úřadů a administrativní autonomií vyšších územních samosprávných celků, hlavním místem řízení není již centrum, ale lokalita.

Vnitřní zdroje integrovaného charakteru a sociální inovace jsou hlavním zdrojem regionálního rozvoje. Potenciál regionů je spatřován v lidském kapitálu, využitím jejich schopností a znalostí, proto je nutná investice do vzdělávání. Hlavními aktéry rozvoje jsou lokální firmy reagující na podmínky daného prostředí (vítězí lokalita) optimálním výběrem výrob z hlediska prostředí (Hudečková et al. 2008, s. 84). Princip endogenního rozvoje je založen na vnitřní motivaci místních aktérů (Binek et al., 2009a). Endogenní faktory se dělí na správní, kde ukazatelem je např. počet obcí, nebo poměr obcí ke všem sídlům a sociálně kulturní faktory s ukazateli jako počet knihoven, nebo vzdělanostní struktura (Hudečková a kol. 2008). Endogenní faktory se pojí přímo s aktéry rozvoje a jejich aktivitami, např. vytvářením sociálních sítí, nebo migrací obyvatelstva (Binek et al., 2009a).

3.8 Princip partnerství

V kontextu této bakalářské práce hovoříme o zapojení aktérů na bázi partnerství, jehož princip by měl být jak uvádí Wokoun (2008) vůdčím elementem v regionálním rozvoji. Aktéři se angažují ve věcech veřejných, v činnostech ve veřejném zájmu, jako např. v práci s dětmi a mládeží v zájmových organizacích, v aktivitách přinášející užitek pocházející z určité profese, či aktivitách zábavného charakteru (Vodáková, 1996). Jednotliví aktéři ke svým aktivitám využívají svého kulturního a sociálního kapitálu, což jsou také podle Palána (2002) schopnosti, dovednosti, postoje a hodnoty převažující především v rodině a předávané v rámci socializace dítěti. V rámci partnerství také dochází k interakci mezi lidmi, jejich společné činnosti a společnému sdružování

(Zich, 1996). Přestože OECD (1990) definovala partnerství jako systém formalizované spolupráce, zakotvené v právně závazných dohodách, nebo ve formálních závazcích pracovních vztahů a vzájemně přijatých plánů mezi institucemi, jednotná definice „partnerství“ neexistuje. Naopak existuje mnoho výkladů „partnerství“ jednotlivých autorů. Jedno mají však společné, a to sdružování zájmů z více než jednoho odvětví, usilování o rozvoj společných cílů a strategie jejich dosažení, sdílení rizik, zdrojů a dovedností a v neposlední řadě je to snaha o vzájemný prospěch a synergii. Sýkora a Matoušek (2008) uvádějí, že v případě partnerství se jedná o skupiny se stejnými či podobnými zájmy, sdílenými hodnotami a vzájemnými interakcemi. Tzn., že subjekty mající potenciál aktivizovat a mobilizovat venkovské oblasti prostřednictvím místních expertů (shareholderů) a místních laiků (stakeholderů), a tak mohou přispívat k rozvoji dané venkovské oblasti kde působí. Mohou tak spojit své síly, začít se dobrovolně organizovat a převzít spoluodpovědnost za rozvoj daného území (Blažek, 2011).

V případě rozvoje venkova je to již zmiňovaná MAS, jakožto instituce operující v území s cílem pomoci udržovat a rozvíjet nemateriální aspekty fungování komunity a jednající ve prospěch obyvatel a venkovské oblasti, kterou zastupuje (Stachová, 2008). Proto by mělo být hlavním úkolem MAS stanovit a provádět strategii místního rozvoje, rozhodovat o rozdělování finančních zdrojů a spravovat je a stejně tak i sdružovat místní účastníky do společných projektů a více odvětvových akcí s cílem dosáhnout součinnosti, společného vlastnictví a kritického množství zdrojů potřebných ke zvýšení ekonomické konkurenceschopnosti dané geografické oblasti (území).

3.9 Místní partnerství

Téměř všechny MAS působící v ČR se sdružují do Národní sítě MAS ČR. Pro úspěch jakéhokoliv komunitního programu je zásadní, aby v regionech MAS fungovaly jako autentické a živé, spolupracující komunity. Hlavní náplní a posláním NS MAS ČR je prezentace MAS ČR na mezinárodní, národní a regionální úrovni s cílem podpory činnosti jednotlivých MAS při realizaci jejich rozvojových strategií, rozvoji jejich vzájemné spolupráce a přenosu zkušeností mezi dalšími aktéry. Je zastoupena v národních orgánech, např. v Radě vlády pro nestátní neziskové organizace, Monitorovacím výboru Programu rozvoje venkova, Celostátní síti pro venkov, Resortní koordinační skupině Ministerstva místního rozvoje, Řídicím orgánu operačních programů, či Radě

pro fondy Společného strategického rámce, jež je zastoupena na evropské úrovni v ELARD¹¹, ENRD³⁰ a PREPARE³¹. Národní síť rozvoje venkova vznikla u příležitosti Mezinárodní konference o venkovu dne 6. 11. 2005, kterou založilo 23 MAS z ČR. Ve dnech 20. 9. - 22. 9. 2006 proběhla Národní konference o venkovu, kde na základě dohody mezi Národní sítí rozvoje venkova a ostatními MAS proběhla příprava budování NS MAS ČR. Byla založena s registrací občanského sdružení u Ministerstva vnitra ČR dne 12. 4. 2007. K 31. 12. 2022 je v ČR 179 aktivních MAS v ČR, z nichž jen 11 není členem NS MAS.

.....

¹¹ ELARD - European LEADER Association for Rural Development (Evropská asociace pro rozvoj venkova).

³⁰ ENRD - European Network for Rural Development (Evropská síť pro rozvoj venkova).

³¹ PREPARE - Partnership for Rural Europe (Partnerství pro evropský venkov).

4 Sekundární a komparativní analýza dat o aktérech a jejich aktivitách v obci Rapotín se zřetelem na aktivity sborů dobrovolných hasičů

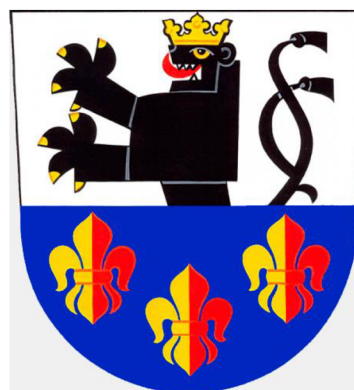
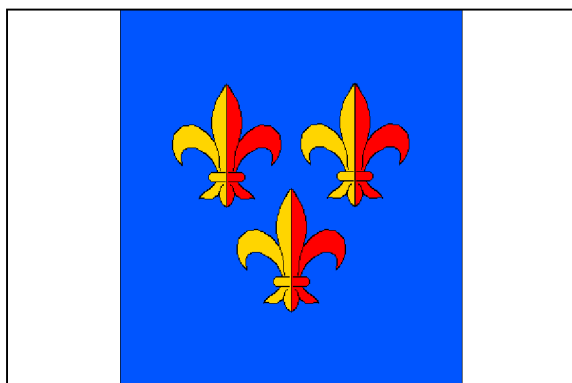
4.1 Charakteristika obce Rapotín

Jak již bylo uvedeno, obec Rapotín se nachází severovýchodně od okresního města Šumperk. Má strategickou polohu, neboť středem obce vede silnice I. třídy směřující ze Šumperka do Ostravy a do Jeseníku. Z celkové katastrální plochy obce, která činí 1403,6 ha zabírá 49,61 % zemědělská půda, z toho 72,6 % tvoří orná půda. Lesy se vyskytují na 34,2 % katastrální plochy. Ostatní plochy zabírají 16,19 % plochy katastru, a patří tam zahrady, ovocné sady, zastavěné plochy, vodní plochy. Chmelnice, vinice a louky se v obci nevyskytují vůbec (GaREP, 2019).

Vznik obce se datuje od 13. století, kdy dle pověsti obec založil markomanský uprchlík Reibod při stěhování národů. Ve skutečnosti ovšem založili Rapotín němečtí kolonisté. Obec tehdy patřila pod správu zeměpánů do kraje Šumperka a Brannenska, kteří jednotlivé obce dávali do zástavy různým šlechtickým rodům. Mezi vlastníky patřili postupně Čeněk z Lipé, pak Eberhard z Kunštátu, Beneš z Valdštejna, Bernard z Cimburku, Jan Tunkl ze Zábřeha a nakonec Jan starší ze Žerotína.

Proto je také ve znaku obce Rapotín stříbrno-modře dělený štít, nahoře rostoucí černý dvouocasý korunovaný lev se zlatou zbrojí a červeným jazykem a dole tři zlato-červeně polcené lilie, které patřili do symboliky Žerotínů. Tu nakonec obec využila spolu se symbolikou Panny Marie (lilie) v děleném štítě, jenž byla pojata v erbovních barvách Lichtenštejnů, stavebníků současného rapotínského kostela (zlatá a červená). Doplňující modrá barva symbolizuje říčku Desnou, protékající katastrem obce a oddělující Rapotín od sousedních Vikýřovic. Znak a prapor, viz obrázek 5 a 6, byl obci udělen dne 17. ledna 1997 (Obec Rapotín, 2021). Jak je zřejmé z obrázku, prapor obce tvoří tři svislé pruhy (bílý, modrý, bílý) v poměru 1:3:1. V modrém poli jsou umístěny tři žluto-červeně polcené lilie. Poměr šířky k délce listu je 2:3.

Obrázek 4: Prapor obce Rapotín; Zdroj: Obec Rapotín 2021

4.1.1 Demografické údaje o sledované obci

K 31. 12. 2019 v obci Rapotín žije 3 291 obyvatel (Ročenka obce Rapotín, 2019) z toho 1650 žen a 1641 mužů. V tabulce č. 8 jde vidět každoroční pohyb obyvatel od roku 2010, jenž je dán převážně velkým bytovým hospodářstvím (348 obecních nájemných bytů, což znamená 700 nájemníků) a přívětivě nastaveným nájemným, jenž způsobuje větší fluktuaci osob.

Tabulka 8: Pohyb obyvatelstva v obci Rapotín 2010 – 2022

Obec Rapotín	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Živě narození	36	21	30	25	23	35	34	32	36	29	34	29	31
Zemřelí	37	23	22	30	28	32	25	29	31	35	31	39	25
Přistěhovalí	84	138	88	106	74	98	87	104	90	105	81	96	91
Vystěhovalí	113	101	102	93	94	80	74	100	106	60	84	91	93
Přírůstek/úbytek	-30	45	-6	-8	-25	21	22	7	-11	39	0	-5	4

Zdroj: vlastní zpracování dle Ročenky obce Rapotín a ČSÚ

Dle struktury obyvatel je poměr žen a mužů poměrně vyrovnaný, mužů je v obci 1641, což je 49,87 % z celkového počtu obyvatel v obci a žen 1650 (50,13 %), ženy tedy mírně převažují o 0,26 %. V produktivním věku 15-64 let je 2117 osob (64,33%), děti 0-14 let 538 (16,34%) a osob důchodového věku 65 a více let je 636 (19,33%) (Ročenka obce Rapotín 2019).

4.2 Identifikace aktérů a jejich aktivit v obci Rapotín

Pro tuto bakalářskou práci je kapitola lokálních aktérů působících v obci Rapotín klíčová. V obci Rapotín kromě aktérů veřejného a neziskového sektoru působí také aktéři ze sektoru podnikatelského. Tento sektor je v obci zastoupen 350 subjekty, z nichž někteří zastupují roli hlavních sponzorů různých sportovních a kulturních akcí. Jedná se zejména o PRUMHOR spol. s.

r.o., Recovery Využití zdrojů a. s. a ECR Rapotín – bioplynová stanice atd.). V obci Rapotín působí v současnosti 16 zájmových sdružení a 7 organizačních jednotek zájmových sdružení. Spolkovou činnost tedy realizuje celkem 23 neziskových organizací, což je největší počet ze všech obcí Olomouckého kraje.

Tabulka 9: Největší subjekty zastupující podnikatelský sektor v obci Rapotín

Aktér	Vznik	Počet členů	Sektor
PRUMHOR spol. s. r.o.,	1990	-	Ziskový
Recovera Využití zdrojů a. s.,	1998	-	Ziskový
ECR Rapotín – bioplynová stanice	2016	-	Ziskový

Tabulka 10: Struktura aktérů veřejného a neziskového sektoru v obci Rapotín

Aktér	Vznik	Počet členů	Sektor
Obec Rapotín	1391	-	Veřejný
ZŠ a MŠ Údolí Desné	2008	-	Veřejný
Cyklistický klub Buldoci Rapotín	2000	19	Neziskový
TJ Jiskra Rapotín	1948	194	Neziskový
Sdružení volejbalů ŽD	2013	12	Neziskový
Sbor dobrovolných hasičů Rapotín	1885	53	Neziskový
Rybáři Rapotín	2011	10	Neziskový
Český svaz chovatelů	1963	5	Neziskový
ZO Český zahrádkářský svaz	1961	30	Neziskový
Včelaři	2008	12	Neziskový
Myslivecké sdružení Buková	1950	8	Neziskový
Sdružení rodičů údolí Desné	2008	-	Neziskový
Taneční skupina MARLY	2009	9	Neziskový
Římskokatolická farnost Rapotín	-	-	Neziskový
Sportovní klub Miacis	2010	15	Neziskový
ZEVL team	2016	36	Neziskový
Obnova kulturního dědictví	2003	14	Neziskový
Kamion Rapotín	2004	20	Neziskový
ASTRA	2016	2	Neziskový
Rapipa	1995	10	Neziskový
Český zahrádkářský svaz Losinka	1993	61	Neziskový
Sportovně střelecký klub Rapotín z. s.	2020	50	Neziskový
B4 Team z. s. Rapotín	2015	4	Neziskový
Golf club Rapotín z. s.	2016	130	Neziskový
Nemeleme z. s., Rapotín	2019	2	Neziskový

Tyto organizace svým působením spojují obyvatelé obce a činí život v ní pestřejší, a to nejen pro své členy, ale také pro ostatní obyvatelé obce. Spolky z hlediska rozvoje obce působí hlavně v oblasti kulturní, společenské a sportovní. V rámci spolkové činnosti je taktéž významná výchovně vzdělávací práce s mládeží. Všechny aktivní spolky i občanská sdružení jsou obcí finančně podporovány formou příspěvků na svoji činnost. V roce 2022 bylo na podporu vyplaceno celkem 2 000 000 Kč. Pro potřeby bakalářské práce budou dále blíže představeni dva veřejní aktéři a čtyři největší neziskoví aktéři.

4.2.1 Organizace obce Rapotín

Na chodu obce se podílí 15členné zastupitelstvo, jehož činnost se týká především schvalování rozpočtu, přijímání rozhodnutí týkajících se veřejných služeb a infrastruktury, jako jsou například školy, silnice a veřejné osvětlení, a volby úředníků. Působící zastupitelstvo také schvaluje změny v územním plánu obce, a vydává vyhlášky. Z tohoto 15členného zastupitelstva je volena rada obce, která plní úkoly stanovené zastupitelstvem a zajišťuje chod obce. V jejím čele pak od roku 2018 stojí starosta obce Mgr. Bohuslav Hudec.

V rámci obecní legislativy má obec zvolenu komisi spolků, která je pojátkem mezi obecním úřadem a jednotlivými spolky. Úkolem této komise je být spolkům nápomocna v organizování jednotlivých činností, ale hlavně obec připravuje harmonogram a koordinuje jednotlivé spolky, které se podílejí na obecních akcích, které obec organizuje. Z toho důvodu zve také jednotlivé představitele spolků na pravidelné, čtvrtletní schůze. Jak již bylo zmíněno, obec sama pořádá a podílí se na účasti mnoha aktivit, přičemž vytváří příznivé podmínky pro aktivity ostatních spolků například financováním, které je znázorněno v tabulce 11.

Tabulka 11: Dotace spolkům z rozpočtu obce Rapotín 2013-2021 (v tis. Kč)

Aktér	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Cyklistický klub Buldoci	45,4	40	40	40	40	40	40	40	40	45
TJ Jiskra Rapotín	414	424	450	615	1 055	1 055	1 265	1 290	1 100	1 100
Sdružení volejbálek ŽD	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
SDH Rapotín	-	40	120	15	40	55	82	70	29	60
Rybáři Rapotín	30	30	30	50	60	50	50	50	50	50
Čes. svaz chovatelů	40	40	50	60	60	50	50	50	45	45
ZO ČZS	33	30	30	40	60	50	50	50	50	50
Včelaři	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
MS Buková	20	18	15	20	25	25	30	32,5	32	38
Sdružení rodičů údolí	16	15	15	30	30	45	70	100	100	83
Taneční skupina MARLY	-	-	-	-	10	20	20	20	25	20
Římskokat. farnost Rapotín	-	26,5	10	20	20	20	20	30	30	50

Sportovní klub Miacis	-	-	-	5	10	10	20	20	20	10
ZEVL team	-	-	-	-	30	40	40	30	20	-
Obnova kulturního dědictví	25	25	25	25	25	25	-	-	-	-
Kamion Rapotín	30,6	40	15	15	-	-	10	10	5	-
ASTRA	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rapipa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ČZS Losinka	10	10	10	10	10	10	10	-	-	-
SSK Rapotín z. s.	-	-	-	-	-	-	-	-	60	60
B4 Team z. s., Rapotín	-	-	-	70	70	50	60	60	30	60
Golf club Rapotín z. s.	-	-	-	-	-	-	79,68	80	-	110
Nemeleme z. s., Rapotín	-	-	-	-	-	-	-	20	10	20

Zdroj: Vlastní zpracování dle obce Rapotín

Kromě příspěvku od obce získávají některé spolky na svoji činnost finanční prostředky ze sponzorských darů, nebo svými „podnikatelskými“ aktivitami, jako jsou např. prodej občerstvení na kulturních a sportovních akcích, prodej vstupenek či prodej výrobků. Naopak i obec kromě finanční podpory napomáhá jednotlivým spolkům dalšími podpůrnými aktivitami, jako je materiální pomoc, např. bezplatný výlep plakátů s pozvánkami na akce, půjčení obecních pivních setů, stanů, košů a jiného materiálního zázemí. Nejvíce prostředků je vynaloženo na tělovýchovu, a to zejména na udržování sportovního zařízení v majetku obce, které bylo po roce 2016 kompletně zrekonstruováno, a tudíž se zvedly i náklady.

Tabulka 12: Příjmy a výdaje obce Rapotín v letech 2011 - 2022

Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Příjmy v mil. Kč	62.651	84.100	129.985	68.983	72.301	75.694
Výdaje v mil. Kč	38.793	82.658	117.442	65.597	60.002	64.783
Přebytek	23.858	1.442	12.543	3.385	12.298	10.911
Schodek	X	X	X	X	X	X
Rok	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Příjmy v mil. Kč	74.947	93.774	269.471	181.582	153.436	106.810
Výdaje v mil. Kč	50.353	95.870	262.661	191.670	154.814	79.551
Přebytek	24.594	X	6.810	X	X	27.259
Schodek	X	2.096	X	10.088*	1.378	X

* Na rozdíl od let předešlých, kdy byla brána data za 12 měsíců, v roce 2020 jsou uvedena data pouze za 11 měsíců

Zdroj: vlastní zpracování dle údajů monitoru.statnipokladna.cz

Z tabulky č. 12 je zřejmé, že v letech 2011–2017 a 2019 byl rozpočet přebytkový. Schodkový rozpočet byl v letech 2018 a 2020. V roce 2019 je patrný vysoký nárůst v příjmech i výdajích, což bylo zapříčiněno výstavbou přírodně blízkých protipovodňových opatření.

Obec Rapotín má také dvě partnerské obce. První Opatovce nad Nitrou (Slovensko), která je partnerem od roku 2004 a druhá Paszowice (Polsko), ta je partnerem od roku 2009. Mezi společný projekt obce Rapotín a Paszowic patří „Česko-polská mozaika“, což je projekt zaměřený na podporu kulturních, společenských a sportovních aktivit mezi těmito obcemi, s cílem podpory a rozvoje vzájemné spolupráce, sdílení praktických zkušeností a rozvoje vzájemné participace obyvatel ze dvou stran česko-polské hranice. Uvedený projekt získal podporu z Operačního programu přeshraniční spolupráce České a Polské republiky z Fondů mikroprojektů Euroregionu Glacensis (GaREP, 2019). Dalším společným projektem je „Kaleidoskop umění a řemesel“, na který získaly obce finanční prostředky z EFRR prostřednictvím Euroregionu Glacensis (GaREP, 2019).

Tabulka 13: Přehled vybraných aktivit pořádané obcí Rapotín v letech 2018 - 2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Jaro	Pálení čarodějnic	Pálení čarodějnic	Všechny akce z důvodu pandemie COVID byly zrušeny	Všechny akce z důvodu pandemie COVID byly zrušeny	Pálení čarodějnic
Léto	Dětský den, Obecní slavnosti	Dětský den, Obecní slavnosti			Dětský den, Obecní slavnosti
Podzim	Táborák k ukončení prázdnin	Táborák k ukončení prázdnin			Táborák k ukončení prázdnin
Zima	Bruslení pro veřejnost	Bruslení pro veřejnost			Bruslení pro veřejnost Dětský sklářský workshop

Zdroj: Vlastní zpracování dle obce Rapotín

4.2.2 Základní škola a Mateřská škola Údolí Desné

Základní škola a Mateřská škola Údolí Desné¹², kterou navštěvuje na 630 dětí z Údolí Desné, se skládá ze dvou základních škol s prvním stupněm v obcích Rapotín a Sobotín, plně

.....

¹² Svazek obcí údolí Desné, byl založen za účelem zprovoznění zničené železniční tratě Šumperk – Kouty nad Desnou, Petrov nad Desnou – Sobotín. Na počátku sdružení těchto obcí stála povodeň v roce 1997. Ta v neštěstí spojila poničené obce a dodala jim novou sílu. Společnými silami se vypořádaly s tragédií a vrcholem úspěchu se stalo zprovoznění poničené železniční tratě spojující následující obce: Víkyně, Rapotín, Velké Losiny (Bukovice, Maršíkov, Žárová), Loučná nad

organizované základní školy v Petrově nad Desnou, tři mateřských škol z těchto jmenovaných obcí a dvou školních jídelen. Jedná se o svazkovou školu¹³ s právní formou školské právnické osoby, která 1. 8. 2008 vznikla jako druhá tohoto typu v České republice. V ČR fungují celkem tři svazkové školy, a to od roku 2006 Základní a mateřská škola regionu Karlovarský venkov a od 1. 1. 2014 Základní a mateřská škola mikroregionu Bez hranic, který sdružuje obce v regionu Rakovnicka. Myšlenka vzniku svazkového školství byla podnícena jednak snahou reorganizace školství v části mikroregionu údolí Desné, ale také potřebou vyřešit problémy na jednotlivých školách na území obcí Rapotín, Petrov a Sobotín. Obce zapojené do svazkové školy vytvořily také společný školský obvod. Přímým řízením školy je pověřena tzv. Kvalifikovaná valná hromada¹⁴ Svazku obcí Údolí Desné (dále jen SOÚD), v jejímž čele stojí předseda SOÚD.

Základní školy řídí vedoucí učitelky ZŠ, jejichž činnost a činnost vedoucí učitelky MŠ koordinuje zástupkyně pro výchovně-vzdělávací proces. Pedagogický sbor svazkové školy tvoří asi 45 zaměstnanců. V čele svazkové školy je ředitel, který je statutárním orgánem. Svazkovou školu dále tvoří pracoviště tří mateřských školek se sedmi odděleními. Největší MŠ je Skleněnka v Rapotíně, kde jsou tři oddělení. V MŠ Beruška v Rapotíně a v MŠ Sluníčko v Petrově jsou oddělení dvě. Základní školství ve svazkové škole je tvořeno 13 třídami na prvním stupni a osmi třídami na druhém. Výuka probíhá dle ŠVP¹⁵ „Tvořivá škola pro život“. Škola se také zapojila do projektů vyhlášených Evropskou Unií a získala prostředky k rozšíření počítačového vybavení na jednotlivých školách a zvýšila tak svou nabídku vzdělávání. Při škole pracuje občanské sdružení rodičů a přátel školy (dále jen SRÚD), které pomáhá škole organizovat zábavné a sportovní akce pro žáky. Svou činností pomáhá k propagaci nejen školy jako takové, ale i propagaci školy jako typu školy „svazkové“. Rodiče se také zapojují do života školy.

.....
Desnou (Kouty nad Desnou, Rejhotice, Přemyslov, Filipová, Kociánov), Petrov nad Desnou (Terezín), Sobotín (Klepáčov, Rudoltice), Rejchartice, Hraběšice, Vernířovice.

¹³ Vznik a fungování svazkových škol je v současné době umožněno dvěma zákonnými předpisy. Jedná se jednak o tzv. školský zákon, který definuje institut tzv. školské právnické osoby (školský zákon, 2004). Organizačně právní forma školské právnické osoby může být podle tohoto zákona zřízena i dobrovolným svazkem obcí (dříve měly tuto pravomoc pouze obce a kraje). Druhou možností založení svazkové školy je vytvoření společné příspěvkové organizace podle zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů (zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, 2000).

¹⁴ Kvalifikovaná valná hromada je složena ze zástupců obcí přistoupivších ke Svazkovému školství. Obce nad 2 500 obyvatel jsou zastoupeny třemi zástupci, obce nad 1000 obyvatel dvěma zástupci a obce do 1000 obyvatel jedním zástupcem. Zástupci všech obcí mají každý jeden hlas.

¹⁵ ŠVP (Školský vzdělávací program) je pedagogickým dokumentem, který si zpracovává sama škola na základě příslušného RVP (Rámcový vzdělávací program), a to pro každý obor vzdělání. Podle ŠVP se uskutečňuje výuka, kterou si každá škola určuje sama a schvaluje ji ředitel školy.

Tabulka 14: Přehled vybraných aktivit spolkové školy v letech 2018 - 2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Jaro	Ples	Ples	Všechny akce z důvodu pandemie COVID byly zrušeny	Všechny akce z důvodu pandemie COVID byly zrušeny	Ples
Léto	Hry bez hranic	Hry bez hranic			Hry bez hranic
Podzim	Drakiáda	Drakiáda			Drakiáda
Zima	-	-			-

Zdroj: Vlastní zpracování dle obce Rapotín

4.2.3 TJ Jiskra Rapotín z. s.

TJ Jiskra Rapotín je spolek sportovních nadšenců provozujících jak fotbal, tak veřejná cvičení již za C. K. Habsburského mocnářství. Po konci války v roce 1946, začal v obci fungovat TJ Sokol a patrně tehdy tu vznikl další fotbalový oddíl, který od roku 1948 nese název TJ Jiskra Rapotín. V roce 1963 bylo na slučovací schůzi odhlasováno, aby tělovýchova v obci byla organizována pod jedním vedením, a to Jiskrou Rapotín. V současnosti sdružuje kolem 194 občanů ve čtyřech mužstvech kopané, dvou družstvech volejbalistů, v jednom družstvu halové kopané, ve cvičení žen a cvičení pilates. Pořádá sportovní utkání a ve spolupráci s obcí a místními hasiči se podílí i na kácení máje a dětský den.

4.2.4 Golf Club Rapotín z. s.

Golf club Rapotín vznikl v roce 2016. Hlavním cílem je vybudovat nové sportoviště pro zájmové hráče golfu a pro rozvíjení sportovních dovedností u dětí. Sportoviště by mělo být využíváno nejenom aktivními hráči golfu, ale také jinými sportovními oddíly jako zpestření sportovní náplně, rozšíření znalostí a dovedností. Cílem sdružení je zábavnou a hravou formou oslovit děti, školy, rodiče, aby získali povědomí o tomto sportu. V nynější době probíhá činnost pouze v tělocvičnách ZŠ a MŠ Údolí Desné.

4.2.5 ČZS Rapotín - Losinka a ZO ČZS Rapotín

Český zahrádkářský svaz Rapotín – Losinka vznikl v roce 1993. Patří pod Územní sdružení Šumperk – Jeseník a aktuálně má 61 členů. Úzce spolupracuje se základní organizací českého zahrádkářského svazu Rapotín, který má 47 členů. Jejich zaměření je rozličné, věnují se ovocnářství, pěstování zeleniny, okrasných dřevin a květin, které se pěstují téměř na všech

zahrádkách. Pro své členy i pro veřejnost pořádá organizace zájezdy a společenské akce. Celkový počet výstav narcisů, tulipánů, kaktusů, mečíků a ovoce dosáhl po dobu trvání organizace úctyhodného čísla 51.

Tabulka 15: Přehled vybraných aktivit ČZS v letech 2018 - 2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Jaro	-	-	Všechny akce z důvodu pandemie COVID byly zrušeny	Všechny akce z důvodu pandemie COVID byly zrušeny	-
Léto	Výstava Flora Olomouc Místní výstava mečíků	Výstava Flora Olomouc Místní výstava mečíků			Výstava Flora Olomouc Místní výstava mečíků
Podzim	-	-			-
Zima	-	-			-

Zdroj: Vlastní zpracování dle obce Rapotín

4.2.6 Sbor dobrovolných hasičů Rapotín (SDH)

Založení sboru dobrovolných hasičů v obci Rapotín se datuje od roku 1885. Nejprve byl sbor německý a dne 29. června 1946 byl na ustavující valné hromadě založen sbor český. V říjnu 1946 byla zakoupena motorová stříkačka a další věcné vybavení včetně deseti kusů cvičných uniforem. Počátkem roku 1947 byl zakoupen automobil zn. Ford, který byl časem vystřídán automobily zn. Praga RN, ROBUR, AVIA A 31, cisternou Liaz CAS-25 RTHP. Nyní sbor disponuje hasičským vozidlem značky MAN s objemem vody 3000 l, které se podařilo získat nové v roce 2019 a slouží jako hlavní zásahové vozidlo. Dále vlastní Tatra 148 CAS 32 z roku 1978 a Volkswagem Transporterem s 8 sedadly sloužící pro přepravu osob. To sbor získal v roce 2016 z nadačního fondu ministerstva vnitra (viz obrázek 6).

Tabulka 16: Přehled vybraných aktivit SDH v letech 2018 - 2022

	2018	2019	2020	2021	2022
Jaro	Ples Školení v ZŠ Kácení máje	Ples Školení v ZŠ Kácení máje	Všechny akce z důvodu pandemie COVID byly zrušeny	Všechny akce z důvodu pandemie COVID byly zrušeny	Ples Školení v ZŠ Kácení máje
Léto	Soutěž Dětský tábor	Soutěž Dětský tábor			Soutěž Dětský tábor
Podzim	Školení zdravotní péče	Školení zdravotní péče			Školení zdravotní péče
Zima	Tvorba kluziště Mikulášská besídka	Tvorba kluziště Mikulášská besídka			Tvorba kluziště Mikulášská besídka

Zdroj: Vlastní zpracování dle obce Rapotín

Obrázek 5: Hasičská technika SDH Rapotín:

Zdroj: <https://cs-cz.facebook.com/SDHRapotin/>

V roce 2020 byla za finanční podpory Místní akční skupiny Šumperský venkov opravena hasičská zbrojnice (Kronika SDH Rapotín).

Obrázek 6: Hasičská zbrojnice Rapotín

Zdroj: vlastní zpracování

V minulosti vyjížděli hasiči z Rapotína k požárům v Rejcharticích, Hanušovicích, Kopřivné, Hraběšicích, Petrově nad Desnou, Vikýřovicích a na Červenohorském sedle. V dnešní době jako JPO V. působí v katastru obce a blízkém okolí. Výjezdová jednotka (JSDH) se skládá ze 14 členů, kteří udržují materiál jim svěřený v akceschopném stavu. Je tvořena ze členů SDH. Jednotka se účastní pravidelných školení, čímž prohlubují své znalosti a dovednosti. V červenci 1997 postihla Moravu a obec Rapotín povodeň, při které členové SDH prokázali svou akceschopnost a ochotu pomáhat potřebným. V srpnu 2002 byla jednotka povolána k odstraňování následků povodně, která postihla tentokrát území Čech konkrétně v Praze. Za tuto činnost obdržela jednotka děkovný list od tehdejšího ministra vnitra ČR, JUDr. Stanislava Grosse. V roce 2013 byla poskytnuta pomoc po povodních v severních Čechách, konkrétně v obci Křešice, nedaleko Litoměřice. V roce 2020 obec Rapotín opět postihla blesková povodeň, kdy od nočních hodin 7. 6. do 8. 6. 2020 členové JSDH monitorovali stav, snažili se ucpávat a přehrazovat místa, kde by voda mohla ohrozit spoluobčany. Bohužel voda se prohnala obcí a způsobila rozsáhlé škody. Po přejití toho nejhoršího pomáhali, kde bylo nejvíce potřeba, členové SDH čerpali vodu z garáží, sklepů, vyklízeli vodu i s naplaveným bahnem z přízemí domů i zahrad a veřejných ploch. Po uklizení obce byli 10. 6. 2020 povoláni do Šumvaldu a okolí, kde se voda vyřádila nejvíce. Po tři dny tam pomáhali s likvidačními pracemi.

Během posledních let se této jednotce roční výjezdová činnost v katastru obce a blízkém okolí zvyšovala. V roce 2022 se pohybovala kolem 15 zásahů. Jedná se nejčastěji o požáry, auto-nehody, povodně, polomy, úniky nebezpečných látek, plnění protipovodňových pytlů až po obtížný hmyz, či pročišťování studní či propustků pod komunikacemi. V poslední době je to rozvážení ochranných a dezinfekčních pomůcek.

Tabulka 17: Počet výjezdů v letech 2010 - 2022

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Počet výjezdů	2	5	3	4	3	3	7	8	13	23	59	21	15

Zdroj: vlastní zpracování dle kroniky SDH a portálu <https://jsdh.izscr.cz/>

Tabulka 18: Rozpis výjezdů v letech 2010 - 2022

2010
18.2. – technický zásah – zborcená střecha pod nánosy sněhu
12.6. – požár – chatka v ZK Losinka
2011
24.1. – požár - skládka
1.5. – požár – skládka
12.6. – technický zásah – nehoda 2 vozidel
28.11. – požár – komín RD

13.12. – požár – skládka
2012
28.2. – technický zásah – nahromaděný led riziko vylití řeky
10.3. – požár – kontejner na odpad
28.8. – požár – zapálené thůje
2013
21.6. – taktické cvičení – přívalová povodeň
11.7. – požár – kuchyně v 5. NP panelového domu
6.11. – požár – v kotelně RD
4.12. – požár – chata u skládky
2014
15.4. – planý poplach
26.6. – taktické cvičení – požár lesa
7.11. – taktické cvičení – vyhledávání ztracené osoby
2015
24.1. – požár – nenahlášené pálení
30.6. – technický zásah – bodavý hmyz
9.7. – technický zásah – spadlý strom
2016
24.6. – požár – skládka
27.7. – technický zásah – bodavý hmyz
29.8. – technický zásah – bodavý hmyz
2.9. – technický zásah – bodavý hmyz
6.10. – technický zásah – spadlý strom
23.11. – požár – skládka
24.11. – technický zásah – čerpání vody
2017
19.3. – požár – automobil
3.5. – požár – automobil před RD
30.5. – taktické cvičení – slaňování z lanovky
6.7. – požár – trafostanice
28.9. – technický zásah – bodavý hmyz
29.10. – technický zásah – padající větve na silnici v důsledku vichřice
4.11. – požár – plynová láhev v RD
12.12. – taktické cvičení – povodeň v PARS Šumperk
2018
21.4. – taktické cvičení – plnění vrtulníku vodou
21.6. – technická pomoc – spadené NN na komunikaci
24.6. – požár – lesní porost
17.7. – technický zásah – bodavý hmyz
27.7. – technická pomoc – dopravní nehoda
27.7. – planý poplach – kouř z lesa
7.8. – požár – lesní porost
26.8. – technický zásah – bodavý hmyz
4.9. – technický zásah – snesení pacienta
4.9. – technický zásah – zraněný cyklista v korytě potoka
5.10. – technický zásah – had u RD
12.11. – požár – odpadkový koš

21.12. – požár – chata
2019
25.1. – požár – osobní automobil
14.3. – technický zásah – likvidace stromu
1.4. – technický zásah – bodavý hmyz
13.4. – požár – kompost
25.4. – taktické cvičení – výstavba týlového zabezpečení
22.5. – technický zásah – výstavba preventivního hrazení proti povodni
7.6. – technický zásah – bodavý hmyz
13.6. – technický zásah – čerpání vody ul. Vodní
13.6. – technický zásah – čerpání vody ul. U Koupaliště
13.6. – technický zásah – čerpání vody Dolní Studénky
16.6. – technický zásah – bodavý hmyz
20.8. – technický zásah – otevření domu
20.8. – technický zásah – bodavý hmyz
21.8. - technický zásah – bodavý hmyz č. p. 540
21.8. - technický zásah – bodavý hmyz ul. V Aleji
12.9. - technický zásah – bodavý hmyz ul. Pod Bukovou
12.9. - technický zásah – bodavý hmyz ul. U Koupaliště
18.9. - technický zásah – bodavý hmyz
30.9. - technický zásah – větve zasahují do komunikace
12.10. – požár – rodinný dům
26.11. – požár – areál Velosteel Loučná nad Desnou
22.12. – požár - skládka
2020
23.2. – technický zásah – strom na vedení NN
3.3. – technický zásah – čerpání vody
12.3. – technický zásah – rozvoz respirátorů
13.3. – technický zásah – rozvoz respirátorů
21.3. – technický zásah – střežení okolí Litovle
28.4. – požár – lesní porost
22.5. – planý poplach
7.6. – technický zásah – nebezpečí velké vody, ucpaný most
7.6. – technický zásah – pomoc po povodni Šumvald
8.6. - technický zásah – čerpání vody ul. Družstevní 125
8.6. - technický zásah – čerpání vody ul. Družstevní 559
8.6. - technický zásah – čerpání vody ul. Farská
8.6. - technický zásah – úklid komunikace
8.6. - technický zásah – čerpání vody ul. Družstevní 113
8.6. - technický zásah – čerpání vody ul. Družstevní 103
8.6. - technický zásah – čerpání vody ul. Osvobození 308
8.6. - technický zásah – čerpání vody ul. Vodní 68
8.6. - technický zásah – čerpání vody ul. Družstevní 568
10.6. – technický zásah – úklid po povodni Šumvald – 11 objektů
13.6. – technický zásah – úklid po povodni Šumvald – 10 objektů
15.6. – technický zásah – úklid po povodni Šumvald – 12 objektů
18.6. – technický zásah – plnění pytlů pískem Vikýřovice
25.6. – technický zásah – bodavý hmyz

29.6. – technický zásah – příprava pytlů s pískem u OÚ Rapotín
30.6. – taktické cvičení – únik nebezpečné látky
10.8. - technický zásah – bodavý hmyz
29.9. - technický zásah – bodavý hmyz
16.10. – technický zásah – čištění propustků
18.12. – technický zásah – osoba zaseknutá ve výtahu
2021
17.1. – technický zásah – transport osoby do sanitky
25.1. – planý poplach
27.1. – technický zásah – únik nebezpečné kapaliny do potoka
2.2. – technický zásah – dopravní nehoda
5.2. – technický zásah – osoba sražena vlakem
9.2. – technická pomoc – čerpání vody
10.4. – požár – travní porost
1.5. – technický zásah – výstavba protipovodňových bariér
8.5. – planý poplach
12.5. – technický zásah – pročištění propustku
21.6. – požár – rodinný dům
30.6. – technický zásah – strom přes dráty el. energie
18.7. – technický zásah – protipovodňová opatření
20.7. - technický zásah – bodavý hmyz
24.7. – technický zásah – únik septiku na vodní hladinu
15.8. – požár – digestoř v kuchyni
31.8. - technický zásah – bodavý hmyz
1.10. - technický zásah – bodavý hmyz
2.12 – technická pomoc – únik provozních kapalin na vozovku
13.12. – požár – chatka
16.12. – technický zásah – potřeba AED k resuscitaci
2022
8.2. – technický zásah – únik provozních kapalin
12.2. – technický zásah – transport pacienta do sanitky
18.2. – požár – odpad
28.4. – požár – saze v komíně
30.4. – požár – travní porost
17.6. – technický zásah – čištění propustku
4.7. - technický zásah – bodavý hmyz
14.7. – požár – skládka
18.7. - technický zásah – bodavý hmyz
5.8. - technický zásah – bodavý hmyz
10.8. – požár – travní porost
17.8. - technický zásah – bodavý hmyz
19.8. - technický zásah – bodavý hmyz
26.12. – požár – v kotelně RD
30.12. – požár – potraviny na plotně

Zdroj: vlastní zpracování dle kroniky SDH a portálu <https://jsdh.izscr.cz/>

Mimo samotných zásahů, vykazoval sbor preventivní činnost v podobě pravidelných protipožárních prohlídek obytných domů a místních provozoven. Tato činnost se ale již v dnes neprovádí.

SDH jako spolek, se účastní pohárových soutěží v rámci pátého okrsku, a také každoročně pořádá soutěž v požárním sportu. Z kulturních akcí tradičně organizuje hasičský ples včetně pochování basy¹⁶, a ve spolupráci s jinými spolky potom pořádá pálení čarodějnic, kácení májky, dětský den, táborák k ukončení prázdnin. Členové SDH také vypomáhají obci při organizaci Rapotínských slavností, nebo pořádání obecního plesu, či se účastní plesů jako požární hlídka.

V roce 2019 byl obcí zakoupen velkokapacitní stan, který SDH dostala do své péče. S tím se také nese povinnost s jeho údržbou a hlavně na vyžádané akce jeho stavění a následně bourání. SDH Rapotín také pořádají na hasičské zbrojnici kurzy první zdravotní pomoci pro veřejnost, v místní základní škole zase vzdělávají děti v požární preventivní činnosti a pro místní mateřskou školu organizují exkurzi v hasičské zbrojnici.

Členové SDH se dále věnují i práci s mládeží. V historii rapotínského sboru byla práce s dětmi ve vlnách. Po roce 2005 jich bylo evidováno 25. Družstva mladých hasičů se účastnila celostátní hry Plamen a Ligy mladých hasičů okresu Šumperk. Za podpory obce jsou pořádány pro děti letní tábory a v roce 2013 rozšířili jejich řady polští kolegové z družební obce Paszowice. Mezi lety 2016 – 2021 klesl jejich počet na 3 členy, ale v září 2021 se podařilo najít kvalitní a nadšené vedoucí a po náboru se počet dětí zvedl na 23 a stále roste. Při práci s dětmi se dobrovolní hasiči zaměřují především na to, aby byli schopni všestranně rozvinout osobnost každého mladého hasiče a předávat mu důležité hodnoty, postoje a správné návyky do budoucího života. Činnost při práci s mladými je tedy zaměřena především na výchovnou oblast, oblast požární ochrany a sportovní, oblast kulturně společenské zájmové činnosti a oblast veřejně prospěšné činnosti

.....

¹⁶ Pochování basy symbolizovalo, že si hudebníci v době postu nezahrají. Přítomní se však museli velmi snažit, neboť se věřilo, že jak vysoko selka při tanci vyskočí, tak vysoké naroste v tom roce obilí nebo len.

Obrázek 7: Trénink mladých hasičů

Zdroj: Vlastní zpracování

Přestože jsou obcí na činnost finančně podporovány všechny aktivní spolky i občanská sdružení realizující svoji činnost na území obce, největšími aktéry jsou výše uvedení, a to samotná obec Rapotín, dva veřejní a čtyři neziskoví aktéři. Jako každý sbor, tak i SDH Rapotín má za úkol zaznamenávat aktivity sboru a veškeré uskutečněné činnosti do kroniky, která je jejich důležitou vizitkou. SDH na svoji činnost získává finanční prostředky jednak z jichž zmíněných příspěvků z obce Rapotín, tak i z vlastních pořádaných kulturních akcí, jako je ples „Pochování basy“.

Co se týká JSDH, tak ta na svoji činnost získává finanční prostředky přímo z rozpočtu obce a z dotačních titulů Olomouckého kraje, či MAS Šumperský venkov.

Co se týká samotného náboru nových členů, tak to je pro každou organizaci prioritní oblastí. Kvalitní členská základna totiž umožňuje kolektivu dosažení velmi dobrých výsledků jak v soutěžích, tak i v organizování samotných akcí. Jednou z možností je přímo hledání nových zájemců o hasičský sport a práci mezi dětmi. Děje se tak například při akcích na ZŠ, nebo mezi přáteli, na kulturních akcích apod. Organizovaný nábor za dobu působení SDH v Rapotíně nikdy neprobíhal.

4.3 Komparace aktérů a pořádání jejich aktivit v obci Rapotín

Vzhledem k tomu, že v letech 2020 a 2021 byly z důvodu nastoleného nouzového stavu všechny vzdělávací a kulturní akce zakázány, tak v rámci komparace aktivit jednotlivých aktérů můžeme tyto akce rozdělit na tzv. „období před covidové a období post covidové“. Všichni aktéři realizovali jednotlivé aktivity jak už pro své členy, tak i pro jednotlivé obyvatele. V tabulce č. 19 jsou znázorněny aktivity, které jednotliví aktéři pořádali a to dle typu akce z hlediska zaměření na vzdělávací, sportovní, zábavné či kulturní. Nejvíce jsou v obci organizované sportovní akce. Je to dáno tím, že velká část spolků je zaměřena právě na sportovní aktivity.

Tabulka 19: Rozdělení typů akcí u jednotlivých aktérů

Aktér	Typ akce			
	Vzdělávací	Sportovní	Zábavné	Kulturní
ASTRA	X			
B4 Team z. s., Rapotín		X		
Cyklistický klub Buldoci		X		
Český svaz chovatelů	X			
ČZS Losinka			X	
Golf club Rapotín z. s.		X		
Kamion Rapotín		X		
MS Buková		X		
Nemeleme z. s., Rapotín				X
Obnova kulturního dědictví				X
Rapipa			X	
Rybáři Rapotín		X		
Římskokat. farnost Rapotín				X
SDH Rapotín	X	X	X	X
Sdružení rodičů údolí Desné	X	X	X	X
Sdružení volejbálek ŽD		X		
Sportovní klub Miacis		X	X	
SSK Rapotín z. s.		X	X	
Taneční skupina MARLY		X		
TJ Jiskra Rapotín		X	X	
Včelaři				X
ZEVL team		X		
ZO ČZS			X	

Zdroj: vlastní zpracování

Přestože jednotliví aktéři působící v obci Rapotín pořádají akce pro širokou veřejnost, svým zaměřením samozřejmě cílí na rozdílné věkové skupiny. To ovšem neznamená, že se jednotlivých akcí nemohou účastnit i zástupci jiných věkových skupin, pro které jsou akce primárně zaměřeny. Tabulka č. 20 znázorňuje jednotlivé akce pořádané aktéry podle zaměření věkové skupiny. Skladba spolku je taková, že jsou aktivity cíleny na všechny věkové skupiny, což

má význam že si všichni občané, když mají zájem, si tu svoji aktivitu najít, nebo nějakým způsobem podporovat. Ať už aktivní účastí, nebo příležitostně.

Tabulka 20: Rozdělení typu akcí podle věkového zaměření u jednotlivých aktérů

Aktér	Typ akce		
	Děti (15 let a méně)	Mládež (16 – 18 let)	Kulturní (18 let a více)
ASTRA			X, S*
B4 Team z. s., Rapotín	X	X	X
Cyklistický klub Buldoci	X	X	X
Český svaz chovatelů	X	X	X, S*
ČZS Losinka			X, S*
Golf club Rapotín z. s.	X	X	X, S*
Kamion Rapotín		X	X
MS Buková			X
Nemeleme z. s., Rapotín	X	X	X, S*
Obnova kulturního dědictví	X	X	X
Rapipa			X
Rybáři Rapotín	X	X	X
Římskokat. farnost Rapotín	X	X	X
SDH Rapotín	X	X	X
Sdružení rodičů údolí Desné	X	X	
Sdružení volejbálek ŽD			X
Sportovní klub Miacis		X	X
SSK Rapotín z. s.	X	X	X
Taneční skupina MARLY			X
TJ Jiskra Rapotín	X	X	X
Včelaři			X, S*
ZEVL team		X	X
ZO ČZS			X, S*

Zdroj: vlastní zpracování

S* - senioři

Všechny akce, které jsou organizované samotnými aktéry během celého roku, mohou být také akce každoročně se opakující nebo akce nové. V tabulce č. 21 jsou znázorněny všechny pořádané akce rozdělené podle četnosti opakování, zdali se jedná o akce pravidelně opakující či jednorázové. Stejně tak bylo provedeno šetření, jestli se pořádání akcí změnilo v období před covidem a v období po covidu. Během pandemie se hovořilo, že po obnovení normálního stavu již setkávání občanů nebude v takové míře jak před pandemií. Opak je pravdou. Lidé byli po setkávání „vyhladovělí“ a veškeré akce se v obci Rapotín obnovili jako před pandemií. Ze stále se opakujících akcí také se také žádná akce nevyřadila.

Tabulka 21: Rozdělení pořádaných akcí podle pravidelnosti pořádání v období před covidem a po covidu

Období před covidem				Období po covidu			
Období	Akce	Pravidelné	Nepravidelné	Období	Akce	Pravidelné	Nepravidelné
Jaro	Obecní ples	X		Jaro	Obecní ples	X	
	Školní ples	X			Školní ples	X	
	Pochovávaní basy	X			Pochovávaní basy	X	
	Pálení čarodějnic	X			Pálení čarodějnic	X	
	Kácení máje	X			Kácení máje	X	
	Fotbalové zápasy	X			Fotbalové zápasy	X	
	Dětský den	X			Dětský den	X	
	Školení v ZŠ	X			Školení v ZŠ	X	
	Výlet na veletrh PYROS		X		Výlet na veletrh PYROS		X
	Výlov rybníka	X			Výlov rybníka	X	
	Ukázky požární techniky		X		Ukázky požární techniky		X
Léto	Dětský den	X		Léto	Dětský den	X	
	Obecní slavnosti	X			Obecní slavnosti	X	
	Soutěž v požárním sportu	X			Soutěž v požárním sportu		X
					Účast na soutěžích v TFA		X
	Výstava květin	X			Výstava květin	X	
	Výstava drobného zvířectva	X			Výstava drobného zvířectva	X	
	Fotbalové zápasy	X			Fotbalové zápasy	X	
	Hry bez hranic	X			Hry bez hranic	X	
	Výlet na FLÓRU Olomouc		X		Výlet na FLÓRU Olomouc		X
	Výlety spolku ASTRA		X		Výlety spolku ASTRA		X
Podzim	Táborák k ukončení prázdnin	X		Podzim	Táborák k ukončení prázdnin	X	
	Fotbalové zápasy	X			Fotbalové zápasy	X	
	Školení zdravotní péče	X			Školení zdravotní péče	X	
	Drakiáda	X			Drakiáda	X	
	Přednášky z ichtyologie		X		Přednášky z ichtyologie		X
	Buldočí časovka	X			Buldočí časovka	X	
Zima	Bruslení pro veřejnost		X	Zima	Bruslení pro veřejnost		X
	Tvorba kluziště		X		Tvorba kluziště		X
	Mikulášská nadílka	X			Mikulášská nadílka	X	
	Soutěže s mladými hasiči	X			Soutěže s mladými hasiči	X	
					Dětský sklářský workshop	X	

Zdroj: vlastní zpracování

Jako jeden z největších aktérů podílející se na komunitních aktivitách v obci Rapotín ať už jako přímý pořadatel nebo spolupořadatel, je právě SDH. V tabulce č. 22 jsou znázorněny jednotlivé akce SDH a jsou rozděleny dle pravidelnosti pořádání, a to jednak v před covidovém a post covidovém období. Situace v pořádání akcí samotným SDH kopíruje organizaci komunitních akcí na úrovni obce Rapotín ve vztahu všech aktérů. Po covidovém období z řad obyvatel naopak stoupl zájem o jednotlivé akce, a celkově návštěvnost vzrostla.

Tabulka 22: Akce pořádané SDH

Období před covidem				Období po covidu			
Období	Akce	Pravidelné	Nepravidelné	Období	Akce	Pravidelné	Nepravidelné
Jaro	Ples	X		Jaro	Ples	X	
	Školení v ZŠ	X			Školení v ZŠ	X	
	Kácení máje	X			Kácení máje	X	
	Zájezd na veletrh PYROS		X		Zájezd na veletrh PYROS		X
Léto	Soutěž požárním útoku	X		Léto	Soutěž požárním útoku		X
					Soutěž v disciplínách TFA		X
	Dětský tábor		X		Dětský tábor		X
Podzim	Školení zdravotní péče	X		Podzim	Školení zdravotní péče	X	
	Mikulášská besídka	X			Mikulášská besídka		X
Zima	Tvorba kluziště		X	Zima	Tvorba kluziště		X
Celoročně	Soutěže s mladými hasiči	X		Celoročně	Soutěže s mladými hasiči		X
	Výlety s mladými hasiči		X		Výlety s mladými hasiči		X

Zdroj: vlastní zpracování

5 Empirické šetření vlivu Sboru dobrovolných hasičů Rapotín na rozvoj obce Rapotín

V této kapitole bylo pomocí polostrukturovaných rozhovorů s jednotlivými občany a členy SDH obce Rapotín provedeno empirické šetření činnosti dobrovolných hasičů působících v obci Rapotín. Cílem bylo tedy zjistit, jak vnímají aktivity hasičů v obci Rapotín jednak obyvatelé obce, tak i samotní hasiči. Rozhovory, které byly s občany a členy SDH vedeny byly anonymní. Dotazovaní uváděli pouze pohlaví, věk a povolání. Celkem bylo k šetření vybráno 10 osob s trvalým pobytem v Rapotíně, z nichž 4 osoby byly navíc z řad SDH. Jednalo se o 6 mužů a 4 ženy, kteří byli vybráni napříč širokým spektrem profesí i sociálním statutem.

Tabulka 23: Dotazované osoby (pohlaví, věk, povolání)

	Pohlaví	Věk	Povolání
Občan č.1	Mužské	32	Úředník
Občan č.2	Mužské	70	Důchodce
Občan č.3	Ženské	24	Nezaměstnaná
Občan č.4	Ženské	31	Mateřská dovolená
Občan č.5	Mužské	35	Státní zaměstnanec
Občan č.6	Mužské	45	Prodavač
Člen SDH č.1	Mužské	26	Řidič
Člen SDH č.2	Mužské	41	Vedoucí prodejny
Člen SDH č.3	Ženské	40	Administrativa
Člen SDH č.4	Ženské	25	Sociální pracovnice

Zdroj: vlastní zpracování

5.1 Průběh rozhovorů

Aby bylo možné provedení komparace jednotlivých odpovědí, byly kladeny všem stejné otázky a to jak jednotlivým občanům, tak samotným členům SDH. K dotazování byly použity celkem 4 předem připravené otázky, jejichž odpovědi byly zaznamenány do záznamových archů (příloha č.1). Položené jednotlivé otázky byly následující:

1. Jaký je váš názor na činnost SDH Rapotín, z hlediska záchranného, sportovního, společenského, vzdělávacího a preventivního přístupu?

Ohodnoťte: hodnocení na velmi dobré úrovni, dobré úrovni, dostatečné, nedostatečné, nevím

2. Kterou z činností, ať už se jedná o činnost záchrannou, sportovní, společenskou, vzdělávací či preventivní, pořádanou SDH považujete za nejdůležitější? Ohodnoťte podle významnosti škálou 1 – 4, a svou odpověď zdůvodněte.

(1- Nejvíce významná, 2 – významná, 3 - méně významná, 4 - nejméně významná)

3. Na jaké činnosti pořádané SDH se osobně podílíte (člen/nečlen) a jakým způsobem (finančně, organizačně).
4. Myslíte, že aktivity SDH v obci Rapotín jsou dostačující, nebo nějaké aktivity postrádáte? Měl by SDH svou činnost o nějakou aktivitu rozšířit?

5.2 Analýza dat z poskytnutých materiálů a terénního šetření

V této části práce byla provedena analýza dat odpovědí získaných z polostrukturovaných rozhovorů mezi občany obce Rapotín v rámci terénního šetření. Všechny získané odpovědi byly zaznamenány v záznamových arších. V rámci otázky č. 1 „*Jaký je váš názor na činnost SDH Rapotín, z hlediska záchranného, sportovního, společenského, vzdělávacího a preventivního přístupu?*“ se všechny dotazované osoby shodly, že SDH má v obci nezastupitelné místo. Přestože se SDH svojí činností podílí na mnoha, ať už sportovních, společenských nebo vzdělávacích akcích, tak činnost záchranná byla označena napříč všemi odpověďmi jako jednoznačně nejvýznamnější a prováděna na profesionální úrovni. I když v nabízených odpovědích tato odpověď z důvodu „vybízení a ovlivnění“ uvedena nebyla. Při dotazování byla odpověď „*Na profesionální úrovni*“ odůvodněna tím, že v posledních letech došlo v okrese Šumperk a zejména v obci Rapotín k ničivým záplavám, kde se SDH účastnil záchranných operací, a kde členové SDH nahrazovali profesionální hasiče. Jejich přístup a nasazení bylo tak profesionální, že to v samotných občanech zanechalo stopu potřeby se vyjádřit k jejich profesionalitě. Co se týká sportovní činnosti, tak občané moc povědomí o této činnosti neměli, až na samotné členy SDH, kteří tyto akce organizují. Proto také občané 2., 3. a 6. se shodně dotazovali „*Oni sportují?*“. Bohužel tato činnost hasičského sportu SDH bývá podceňovaná a přehlížena, což jako dotazovatel, člen SDH a HZS Ol. kraje v jedné osobě mohu potvrdit. Stejně tak vzdělávací činnost. Ta je opomíjena úplně, a to i z hlediska samotné významnosti. Proto až na členy SDH se všichni shodli, že neví co a jak SDH vzdělává, ani jak se podílí na sportu. Občan č. 2 na závěr zdůraznil, že „*hasiči jsou tady od toho, aby pomáhali, tak ať vzdělávání nechají na*

školách“. Tabulka č. 24 pak znázorňuje odpovědi jednotlivých dotazovaných uspořádaných podle činností.

Tabulka 24: Odpovědi dotazovaných na otázku č. 1

	Záchranná	Sportovní	Společenská	Vzdělávací
Občan č. 1	Na profesionální	Na dobré úrovni	Na velmi dobré úrovni	Nevím
Občan č. 2	Na profesionální úrovni	Nevím	Na dobré úrovni	Nevím
Občan č. 3	Na profesionální úrovni	Nevím	Na dobré úrovni	Nevím
Občan č. 4	Na profesionální úrovni	Na dobré úrovni	Na velmi dobré úrovni	Nevím
Občan č. 5	Na profesionální úrovni	Dostačující úrovni	Na dobré úrovni	Nevím
Občan č. 6	Na profesionální úrovni	Nevím	Na dobré úrovni	Nevím
Člen SDH č.1	Na profesionální úrovni	Na dobré úrovni	Na velmi dobré úrovni	Dostačující úrovni
Člen SDH č.2	Na profesionální úrovni	Na dobré úrovni	Na velmi dobré úrovni	Dostačující úrovni
Člen SDH č.3	Na profesionální úrovni	Na dobré úrovni	Na dobré úrovni	Dostačující úrovni
Člen SDH č.4	Na profesionální úrovni	Na dobré úrovni	Na dobré úrovni	Dostačující úrovni

Zdroj: vlastní zpracování

U otázky č. 2, která zněla „Kterou z činností, ať už se jedná o činnost záchrannou, sportovní, společenskou, vzdělávací či preventivní, pořádanou SDH považujete za nejdůležitější?“ znázorňuje tabulka č. 25. Tato otázka, ač byla směřována k více komplexnějšímu pohledu, kopírovala více méně odpovědi v otázce č. 1. U činnosti SDH je mezi občany silně zakořeněno „poslání pomoci a ochrany majetku“, protože se shodně vyjadřují primárně k činnosti SDH jako ve vztahu k záchranným akcím. V roce 2018 se totiž v Rapotíně kompletně rekultivovalo koryto řeky Desné a stavěly velké protipovodňové zábrany, které se v jednom „meandrovitém“ úseku nestihly dodělat. A když přišly přívalové deště, koryto a záplavy z důvodu nedodělanosti nezvládly vodu zredukovat a následky vylití z koryta řeky Desné, a způsobené záplavy byly pro obec katastrofální. A zde právě členové SDH hráli klíčovou roli v záchranných akcích. Tím ovšem v žádném případě nesnižují význam ostatních akcí. Jak se většina občanů vyjádřila, hasičský ples, pochovávaní basy, kácení máje nebo pálení čarodějnic patří mezi společenské akce, kterých se účastní občané Rapotína napříč všemi generacemi. Navíc na ně jezdí i lidé z nedalekých obcí i samotného Šumperka. „To jsou akce, které v dnešní blbě době potřebujeme, scházet se, nějakou vypít, a zapomenout aspoň na chvíli na ten stres“, uvedl člen SDH 1. Ke sportovním a vzdělávacím akcím, se vyjadřují sporadicky. O vzdělávacích akcích toho moc neví. Myslí si, že jsou asi potřeba, ale neví přesně co by mohli jako SDH vzdělávat. Přesto se shodnou na tom, že když už, tak by se měli dělat vzdělávací akce zejména pro seniory, jak uvádí občan č. 2. „Mělo by se říct, zejména nám důchodcům, co a jak s kotlema, komíny, ten oxid uhelnatý, co o tom mluví“ Stejně tak by uvítali jak říká občan č. 4 kurzy 1. pomoci „Já jako matka na mateřské

dovolené, bych tohle určitě uvítala, když máte doma 2 děti, tak nevíte kde vám hlava stojí, a když se něco stane, tak jsme v panice a nevíme co dělat....“ .

Tabulka 25: Odpovědi dotazovaných na otázku č. 2

	Záchranná	Sportovní	Společenská	Vzdělávací
Občan č. 1	1	4	2	3
Občan č. 2	1	4	3	2
Občan č. 3	1	4	2	3
Občan č. 4	1	4	2	3
Občan č. 5	1	4	2	3
Občan č. 6	1	4	2	3
Člen SDH č.1	1	4	2	3
Člen SDH č.2	1	4	2	3
Člen SDH č.3	1	4	2	3
Člen SDH č.4	1	4	3	2

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 3 byla zaměřena na komunitní práci. Občané byli dotazováni „*Na jaké činnosti pořádané SDH se osobně podílíte (člen/nečlen) a jakým způsobem (finančně, organizačně)*“. U členů SDH byly odpovědi shodné, protože jsou členy, a vzhledem k velikosti sboru, se pořádaných akcí účastní všichni členové. Jak uvádí člen č. 2 „*Práce hodně, lidí málo, proto se hodí každá ruka*“. Člen SDH 1 akorát uvedl, že „*U záchranných akcí, pokud je výjezd, tak jede ten kdo má pohotovost.*“ Pouze u vzdělávacích akcí se ze členů SDH neúčastní člen č.1 a člen č.2. U záchranných akcí se ještě účastnil občan č.5. U sportovních akcí se z řad dotazovaných občanů neúčastní nikdo jako pořadatel nebo sponzor. Stejně tak u vzdělávacích akcí. Co se týká společenských akcí, tak kromě členů SDH se ještě na organizaci společenských akcí podílí občané č.1, č.4 a č.5.

Tabulka 26: Odpovědi dotazovaných na otázku č. 3

	Záchranná	Sportovní	Společenská	Vzdělávací
Občan č. 1	-	-	Osobní účast - pomoc s organizací akcí	-
Občan č. 2	-	-	-	-
Občan č. 3	-	-	-	-
Občan č. 4	-	-	Osobní účast - pomoc s organizací akcí	-
Občan č. 5	Osobní účast	-	Osobní účast - pomoc s organizací akcí	-
Občan č. 6	-	-	-	-
Člen SDH č.1	Osobní účast	Osobní účast organizátor	Osobní účast organizátor	-
Člen SDH č.2	Osobní účast	Osobní účast organizátor	Osobní účast organizátor	-
Člen SDH č.3	Osobní účast	Osobní účast organizátor	Osobní účast organizátor	Osobní účast organizátor
Člen SDH č.4	Osobní účast	Osobní účast organizátor	Osobní účast organizátor	Osobní účast organizátor

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka č. 4 směřovala ke zjištění, jestli občané v obci Rapotín postrádají nějaké aktivity pořádané SDH, nebo naopak některé aktivity se jim zdají zbytečné. Otázka tedy zněla „*Myslíte, že aktivity SDH v obci Rapotín jsou dostačující, nebo nějaké aktivity postrádáte? Měl by SDH svou činnost o nějakou aktivitu rozšířit?*“ Všichni dotazovaní na tuto otázku odpověděli, že v podstatě jsou s činností SDH spokojeni, a všechny jimi pořádané aktivity jsou dostačující. Co se týká záchranných akcí, občané vyzdvihli jejich profesionalitu a konstatovali, že „*není co dodat, budme rádi, že je máme*“. Naopak členové SDH by uvítali kvalifikační kurzy, aby se mohli zdokonalit v záchrannářských pracích.

Tabulka 27: Odpovědi dotazovaných na otázku č. 4

	Návrh aktivit
Občan č. 1	Aktivity jsou dostačující
Občan č. 2	Akce pro seniory, údržba kotlů, prevence požárů
Občan č. 3	Nic mne nenapadá
Občan č. 4	Jsem spokojená
Občan č. 5	Přestože to není náplň SDH, uvítal bych v obci krytou střelnici. Nikde v okolí nic podobného není, takže by se mohla i pronajímat, čímž by na sebe mohla vydělávat. Střelnici by mohly využívat i děti a mládež ke sportovní vzduchové střelbě.
Občan č. 6	Je to dostačující, nic nepostrádám
Člen SDH č.1	Kurzy vyprošťování z havarovaných vozidel
Člen SDH č.2	Aktivity jsou dostačující
Člen SDH č.3	Podle mne jsou aktivity dostačující
Člen SDH č.4	Rozšířit o vzdělávání

Zdroj: vlastní zpracování

6 Závěr

V této bakalářské práci bylo hlavním cílem zjistit, zda a jakým způsobem SDH Rapotín, jako jeden z místních aktérů regionálního rozvoje přispívá svými aktivitami k rozvoji obce Rapotín.

V teoretické části práce byla vymezena základní charakteristika regionálního rozvoje včetně aktérů regionálního rozvoje a regionální politiky. Na základě propojení teoretické a empirické části byla provedena sekundární analýza dat o jednotlivých aktérech, kteří v obci Rapotín působí. Byla provedena komparace jednotlivých aktérů a hodnocení jejich činností z hlediska typů akcí, zaměření věkových skupin, a sezónnosti akcí. Všechny aktivity, které jednotliví aktéři nabízí nebo realizují, byly také hodnoceny v období před a po covidu. Toto „covidové“ hodnocení bylo provedeno z toho důvodu, že v ČR byla prognóza o znovu pořádání kulturních akcí, respektive její návštěvnosti taková, že po „stop“ pořádání veškerých akcí a omezení sdružování občanů, si lidé odvyknout na akce chodit, a dojde k postupnému úpadku. Skutečnost však byla taková, že naopak po kulturním vyhladovění a omezení sociálního styku, byla návštěvnost akcí v obci Rapotín taková, že o pořádané, a to zejména kulturní akce byla návštěvnost několikanásobně vyšší, než před obdobím covidu. A to zejména o návštěvníky z přilehlých měst a obcí. Proto po dvouletém „stop covidovém stavu“ se všechny akce rozběhly naplno, a v obci se komunitní život velice rychle vrátil do stavu jako před pandemií. Naplno se také rozběhla i činnost spolků a zájmových sdružení. Při hodnocení činnosti spolků působících v obci, se většina aktérů věnuje především sportovním akcím. Veškerá návštěvnost spojená s těmito akcemi byla tak tvořena převážně samotnými účastníky akcí a jejich rodinnými příslušníky. Naopak jediným spolkem v obci Rapotín, který se věnuje velkým kulturním a společenským akcím v obci, je SDH. Přestože se účastní všech typů akcí, včetně záchranných, tak podíl sportovních akcí u něho tvoří nejmenší část své činnosti. V rámci činnosti ostatních aktérů pak v menší míře tvoří akce společenské a minoritu drží akce vzdělávací, které jsou ze 23 spolků a sdružení realizovány pouze čtyřmi subjekty. Stejně tak většina aktivit je zaměřena na děti a občany v produktivním věku. Na práci se seniory se zaměřuje pouze 7 subjektů. Ze všech aktérů působících v obci Rapotín, je SDH subjektem s nejširším „záběrem“ činností. Přestože primem jsou záchranné akce, organizací společenských akcí SDH dokáže „přitáhnout“ velké množství lidí. To potvrdili i dotazovaní respondenti, podle kterých je SDH nejvíce aktivní organizací, která se svojí činností podílí na společenském životě v obci. Většina respondentů odpověděla, že kdyby v obci Rapotín aktivně nepůsobil sbor dobrovolných hasičů, pravděpodobně by zde byl minimální společenský život. Proto SDH hrají ve společenském a kulturním životě obce Rapotín významnou roli. Na základě kvalitativního výzkumu bylo zjištěno, jak se SDH Rapotín zapojuje do života obce. Nejenže zachovává historické předměty, ale

posiluje kulturní i společenské vztahy v dané lokalitě, a to i v rámci celého okresu. Jednotlivé tradice jsou uchovávané hlavně díky kolektivnímu jednání hasičů, což je dáno také tím, že se členství ve sboru, ale i hasičské vědomosti předávají mezi generacemi. Proto i samotná motivace k hasičské činnosti jsou právě ty silné tradice dobrovolných hasičů převládající nad ekonomickým přínosem. Proto je zde předpoklad, že i další generace členů SDH budou zachovávat svoji identitu společenských aktivit v obci Rapotín i do budoucna, což je v souladu i tvrzením Linhart (2002), že jsou to právě tradice, které jsou souborem společenských, kulturních a jiných zvyklostí přenášených z generace na generaci. Koneckonců i samotná obec Rapotín úzce s SDH spolupracuje, protože neexistuje konkurence jiných spolků přímo v obci, kteří by kulturní a společenské akce v takovém rozsahu a pro tak velkou komunitu zajišťovali.

Na komparativní analýzu navázalo empirické terénní šetření pomocí polostrukturovaných rozhovorů. Rozhovory byly vedeny s deseti občany obce Rapotín, z nichž čtyři byli navíc členy SDH Rapotín. Občané k rozhovorům byly vybrány náhodně, napříč celým spektrem sociálního členění (mládež, důchodce, státní zaměstnanec, dělník, nezaměstnaný, sociální pracovník, mateřská dovolená, úředník a dělník). Nastavení otázek k rozhovorům bylo zaměřené tak, aby bylo možno utvořit celistvý pohled nejen na hasičskou problematiku, ale stručně obsáhnout co nejširší průřez jejich náplně a práce.

Současný vývoj konzumní společnosti bohužel směřuje k podpoře individualismu a zaměření zájmové činnosti pouze na výkon. Proto i u výsledků rozhovorů, je činnost SDH vnímána především jako činnost k ochraně majetku a pomoci, přestože SDH jako spolek má kromě této činnosti v náplni také uspokojování zájmů dětí, realizaci volnočasových a organizování vzdělávacích, kulturních, sportovních akcí jak pro své členy, tak i pro další občany. Všichni dotazovaní se shodli na tom, že SDH je nejaktivnější aktér komunitního života v obci. Přes pořádání velkých společenských akcí, je ale stále jeho největší význam a důležitost přikládána k záchranné činnosti. Proto se dotazovaní vyjádřili i směrem k SDH, že jejich činnost v oblasti kulturní, sportovní a vzdělávací je dostačující. Nepostrádají žádné jiné aktivity. Nepovažují za důležité, aby když už některé akce v obci chybí, se jich musel ujmout SDH. Jak jeden z dotázaných dodal „*Budme rádi za ně, co pro nás dělají*“. Závěrem lze konstatovat, že důležitost SDH nespočívá jen v ochraně majetku, ale jeho významná úloha je i v udržování vesnického života. Členové SDH se snaží držet obec pohromadě a zajišťovat v ní určité dění. Jejich komunitní akce jsou obzvlášť v dnešní, morálně frustrované společnosti důležité. Proto i motivace k hasičské činnosti není ekonomická, ale musí být spojená se silnou tradicí dobrovolných hasičů v této

lokalitě. A o to se musí jednotliví členové SDH snažit, aby byla předávána i dalším generacím, což pomůže zachování identity i společenských aktivit v obci Rapotín do budoucna.

7 Seznam literatury

- ALEXANDER, J. (2003) *The Meanings of Social Life: A Cultural Sociology*. New York: Oxford University Press.
- BALÍK, S. 2009. *Komunální politika – obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada Publishing, a.s. ISBN 978-80-247-2908-04.
- BINEK, J. 2007. *Venkovský prostor a jeho oživení*. Brno: Georgetown, 140 s. ISBN 80-251-19-5.
- BINEK, J., SVOBODOVÁ, H. & HOLEČEK, J. et al. *Synergie ve venkovském prostoru – Aktéři a nástroje rozvoje venkova*. Brno: Garep, spol. s.r.o., 2009a, 96 s. ISBN 97880-904308-0-8.
- BINEK, J., SVOBODOVÁ, H., CHABIČOVSKÁ, K., HOLEČEK, J., GALVASOVÁ, I., HALÁSEK, D. & NOVOSÁK, J. 2011b. *Rozvojový interaktivní audit*. Brno: Garep, spol. s.r.o., 150 s. ISBN 978-80-904308-9-1
- BLAŽEK, J. & UHLÍŘ, D. 2002. *Teorie regionálního rozvoje. Nástin, kritika, klasifikace*. Praha: Karolinum, 212 s, ISBN 80-246-0384-5
- BLAŽEK, J. & UHLÍŘ, D. 2020. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Praha: Charles University in Prague, Karolinum Press, 364 s. ISBN 9788024645667.
- ČEPELKA, O., (2001) *Iniciativa Evropské unie LEADER pro rozvoj venkova*. Praha: MMR ČR
- DEJMKOVÁ, M. (2013) *Contribution of MAS as a support tool for development of rural areas. Case study of LAG Boskovicko PLUS, o. s., January 2013, Conference: Region in the Development of Society, Faculty of Regional Development and International*
https://www.researchgate.net/publication/261759557_Contribution_of_MAS_as_a_support_tool_for_development_of_rural_areas_Case_study_of_LAG_Boskovicko_PLUS_o.s.
- EP-EVROPSKÝ PARLAMENT (2013) Nařízení Evropského parlamentu a rady č. 1303/2013 ze dne 17. prosince 2013 o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti, Evropském zemědělském fondu pro rozvoj venkova a Evropském námořním a rybářském fondu, o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1083/2006. Úřední věstník Evropské unie L 347/320.
- HARTNOLL, R. et al. 1997. *Příručka k provádění výběru metodou sněhové koule. Snowball Sampling*. Council of Europe, 108 s. ISBN 80-86734-08-0.

- HOLEČEK, J. 2009. *Obec a její rozvoj v širších souvislostech*. Brno: GaREP. ISBN 978-80-904308-2-2.
- HUDEČKOVÁ, H., LOŠŤÁK, M. & ŠEVČIKOVÁ, A. 2008. *Regionalistika, Regionální rozvoj a rozvoj venkova*. Praha: ČZU, PEF, 189 s. 2. dotisk. ISBN 978-80-213-1413-9.
- HRUŠKA, V., (2014) *Proměny přístupů ke konceptualizaci venkovského prostoru v rurálních studiích*, Czech Sociological Review, 2014, Vol. 50, No. 4: 581–601 DOI: <http://dx.doi.org/10.13060/00380288.2014.50.4.109>
- CHROMÝ, P. (2002) Metodologické přístupy v geografickém výzkumu kulturních oblastí Česka (215/2002/B-GEO/PrF) a GA ČR: Periferní oblasti v Česku jako součást polarizace prostoru v souvislostech evropské integrace (403/03/1369).
- JEHLE, R. 1998. *Pojetí endogenního rurálního rozvoje a jeho zavádění do regionální politiky v České republice*. In: Zemědělská ekonomika. č. 1., s. 9-17.
- KADERÁBKOVÁ, J. et al. 1996. *Úvod do regionálních a správních věd, Vybrané kapitoly*. Praha: CODEX Bohemia s.r.o., 95 s. ISBN 80-85963-18-3.
- KADERÁBKOVÁ, J., TRHLÍNOVÁ, Z. Participace občanů na ochraně a využívání kulturního dědictví na českém venkově. In: Majerová, V. (ed.): Sborník příspěvků z mezinárodní konference Venkov je náš svět; Countryside – Our World, Český Krumlov, 1. – 3. 3. 2006. s. 369–377. ISBN 80-213-1539-3.
- KADERÁBKOVÁ, J. & WOKOUN, R. et al. 2008. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4.
- KADERÁBKOVÁ, J., TRHLÍNOVÁ, Z. Participace občanů na ochraně a využívání kulturního dědictví na českém venkově. In: Majerová, V. (ed.): Sborník příspěvků z mezinárodní konference Venkov je náš svět; Countryside – Our World, Český Krumlov, 1. – 3. 3. 2006. s. 369–377. ISBN 80-213-1539-3.
- KURTZ, M., V. CRAIG. (2009) Constructing Rural Geographies in Publication, ACME: An International E-Journal for Critical Geographies [online] 8 (2) [cit. 9. 3. 2014].
- LINHART, J. (2002). *Slovník cizích slov pro nové století*. Litvínov: Dialog.
- MAREK, D. & KANTOR, T. 2009. *Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu – Barrister & Principal. ISBN 978-80-87029-56-5.
- MÜLLER, K. & ŠTĚDRONSKÝ, V. 1996. In: *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 210 s. ISBN 80-7184-311-3.
- NOVOTNÁ M. 2007. *Regionální politika EU*. Ostrava: VŠB-TU Ostrava. Studijní opora pro distanční vzdělávání. ISBN 978-80-248-1413-1.
- PATOČKA, J. & HEŘMANOVÁ, E. Lokální a regionální kultura v České republice: kulturní prostor, kulturní politika a kulturní dědictví. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2008, 199 s. ISBN 978-807-3573-478.
- PECH, V. 1948. *Velký slovník cizích slov*. Praha: Kvasnička a Hampl.

- PERLÍN, R. a kol. Venkovy a venkované. Praha: MMR, 2010. ISBN 978-80-87147-27-6.
- PERLÍN, R., (2009) *Vymezení venkovských obcí v Česku*. Deník veřejné správy: rubrika Regiony. 14. 7. 2009. [cit. 2017-3-28]. Dostupné z WWW: PERLÍN, R. (2009) Vymezení venkovských obcí v Česku. Obec & Finance 2/2009
- PETRUSEK, M. 1996. In: *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184311-3.
- PLAMÍNEK, J. 1996. In: *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184311-3.
- PROVAZNÍKOVÁ, R. 2009. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. Praha: Grada, 304 s. ISBN 978-80-247-2789-9.
- REKTOŘÍK, J. et al. 2010. *Organizace neziskového sektoru*. Praha: Ekopress, s.r.o., 188 s. ISBN 978-80-86929-54-5.
- SKOKAN, L. 2003. *Hospodářský zeměpis*. JUDr. František Talián: FORTUNA, 136 s. ISBN 80-7168-861-4.
- SOUKUP, V. 1996. In: *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-3113
- STEJSKAL, J. & KOVÁRNÍK, J. 2009. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál s.r.o., 216 s. ISBN 978-80-7367-588-2.
- SVOBODOVÁ, H. a kol. Vybrané kapitoly ze socioekonomické geografie České republiky. Brno: MU, 2013. URL <
<http://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pdf/js13/geograf/web/pages/09-regionalni-politika.html>>
- SÝKORA, L., MATOUŠEK, R., (2008) *Sociální kapitál a teritorialita sociálních sítí*. Sborník příspěvků Geodny Liberec. 7 s. ISBN 978-80-7372-443-6
- ŠEVČÍKOVÁ, A. (2016). Bakalářská práce. Vzdělávání dobrovolných hasičů v Jiho-moravském kraji. Brno: Masarykova univerzita.
- TOŠNER, Jiří a Olga SOZANSKÁ. Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Vyd. 2. Praha: Portál, 2006, 149 s. ISBN 80-7367-178-6.
- VESELÝ, A., NEKOLA, M. & DRHOVÁ, Z. 2007. *Analýza a tvorba veřejných politik: přístupy, metody a praxe*. Praha: Sociologické nakladatelství. ISBN 978-80-86429-75-5.
- VOSTROVSKÝ V. & ŠTŮSEK J. 2008. *Strategie plánování neziskových organizací v podmínkách znalostní společnosti*. Praha: AGNES, 141 s. ISBN 978-80-903696-58.
- WOKOUN, R. 2003. *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*. Praha: VŠE v Praze-Fakulta národohospodářská, 319 s., ISBN 80-245-0517-7.
- WOKOUN, R. 2008. *Regionální rozvoj: východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování*. Praha: Linde Praha a. s., 473 s., ISBN 978-80-7201-699-0.

ZEMÁNEK, L. 2003. *Lokální kultura v životě našeho venkova*. In: Geografie na cestách poznání. Sborník příspěvků k šedesátinám Ivana Bičíka. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha. ISBN 80-86561-10-0.

Internetové zdroje:

ČSÚ. 2021. *Data pro Místní akční skupiny (MAS)*. [online], [cit. 2021-10-21], dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/data_pro_mistni_akcni_skupiny_mas

DotaceEU.cz. 2021a. *Příprava Dohody o partnerství a programových dokumentů OP 2021-2027*. [online], [cit. 2021-10-23], dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/kohezni-politika-po-roce-2020/s>

DotaceEU.cz. 2021b. *Informace o fondech*. [online], [cit. 2021-11-01], dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/fondy-eu/informace-o-fondech-eu>

DotaceEU.cz. 2021c. *Programové období 2004-2006*. [online], [cit. 2021-11-25], dostupné z: [https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/programove-obdobi-2004-2006-\(1\)](https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/programove-obdobi-2004-2006-(1))

DotaceEU.cz. 2021d. *Metodické dokumenty*. [online], [cit. 2021-10-24], dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/2014-2020/metodicke-pokyny>

DotaceEU.cz. 2021e. *Programy*. [online], [cit. 2021-10-24], dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/2014-2020/operacni-programy>

DotaceEU.cz. 2021f. *Evropské fondy v Česku 2021-2027*. [online], [cit. 2021-10-25], dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/novinky/jednani-s-evropskou-komisi-priblizilo-cr-ke-startu>

EK-EVROPSKÁ KOMISE, (2014) *Guidance on Community-led Local Development for local Actors*, May 2014, [online]. [cit. 2014-09-20]. Dostupné z:

<http://ec.europa.eu/regional_policy/information/guidelines/index_en.cfm#3>. ENRD

EK-EVROPSKÁ KOMISE, (2006) *Přístup Leader: základní příručka*, Lucemburk, Úřad pro publikace Evropské unie, ISBN 92-79-02040-4

ENRD. LAGs database. 2014b [online]. [cit. 2014-05-07]. Dostupné z WWW:

http://enrd.ec.europa.eu/leader/leader/en/lags-database_en.cfm

GaREP. 2019. *Strategický plán rozvoje obce Rapotín 2020-2025*. [online], [cit. 2021-11-01], dostupné z: https://www.rapotin.cz/e_download.php?file=data/editor/135cs_2.pdf&original=SP-Rapotin-FINAL.pdf

HALÁŠ, M., FŇUKAL, M. BRYCTOVÁ, Š. 2021. *Základy geografie obyvatelstva a sídel – 2*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 55 s. [online], [cit. 2021-10-20], dostupné z: <https://geography.upol.cz/soubory/studium/DS-GVS/Opora-DOBY2.pdf>

HZS. 2021. *Výkon služby*. [online], [cit. 2021-10-21], dostupné z:

<https://www.hzscr.cz/clanek/vykon-sluzby.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>

JEDLIČKOVÁ, Z. 2021. *Spolek a jeho vznik*. [online], [cit. 2021-10-20], dostupné z: <http://ak-jedlickova.cz/zakladani-spolku/>

JUŘENÍKOVÁ, P. 2021. *Kvantitativní výzkum*. MUNI, [online], [cit. 2021-10-21], dostupné z: https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/lf/js19/metodika_zp/web/pages/07-kvantitativni.html

MMR ČR. 2019a. *Podklad pro dohodu o partnerství pro období 2021-2027*. [online], [cit. 2021-10-21], dostupné z: https://www.dotaceeu.cz/getmedia/a1bb0b96-41f8-43e3-b7f6-0a074ac340ec/NKR-schvalena-verze_1.pdf.aspx?ext=.pdf

MMR ČR. 2019b. *Koncepce rozvoje venkova*. [online], [cit. 2021-10-31], dostupné z: https://www.mmr.cz/getmedia/279d5264-6e9e-4f80-ba4a-c15a26144cd0/Koncepce-rozvoje-venkova_202001.pdf.aspx?ext=.pdf

MMR ČR. 2021a. *Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+*. [online], [cit. 2021-10-20], dostupné z: <https://mmr.cz/getmedia/58c57a22-202d-4374-af5d-cbd8f9454adb/SRR21.pdf.aspx?ext=.pdf>

MMR ČR. 2021b. *Informace o fondech*. [online], [cit. 2021-11-01], dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/cs/fondy-eu/informace-o-fondech-eu>

MMR ČR. 2021c. *Podpora a rozvoj regionů*. [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, [cit. 2021-11-26], dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/narodni-dotace/podpora-a-rozvoj-regionu>

OLOMOUC. 2021. *A. Pojmy a zkratky. Odůvodnění územního plánu Olomouc*. [online], [cit. 2021-10-20], dostupné z: https://www.olomouc.eu/administrace/repository/gallery/articles/21_/21633/vysvetleni_pojmu.cs.pdf

RIS. 2021. *Regionální informační servis*. [online], [cit. 2021-11-01], dostupné z: <https://www.risy.cz/cs/>

SZIF. 2021. *Místní akční skupina*. [online], [cit. 2021-10-20], dostupné z: <https://www.szif.cz/cs/mistni-akcni-skupina#>

United Nations. 2021. *THE 17 GOALS - Sustainable Development Goals*. [online], [cit. 2021-10-23], dostupné z: <https://sdgs.un.org/goals>

ÚUR. 2019. *Přehled mikroregionů a euroregionů v ČR. Ústav územního rozvoje*, [online], [cit. 2021-10-21], dostupné z: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=5036>

Další:

Obec Rapotín. 2021. *Oficiální webové stránky*. [online], [cit. 2021-10-30], dostupné z: <https://www.rapotin.cz/>

SDRUŽENÍ HASIČŮ ČECH, MORAVY A SLEZSKA. Stanovy SH ČMS

SLEPIČKA, A., (1981) Venkov a/

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020

Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení)

Zákon č. 133/1985 Sb. Zákon České národní rady o požární ochraně
Zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje